

Barne- og ungdomsplan 2021–2030

Vedteke 18.11.21

Aukra kommune

INNHOLD

Innleiing.....	4
Verdiplattform.....	5
Rammeverk.....	8
Situasjonsomtale og utfordringar.....	11
Satsingsområde	29
Vedlegg	31

1. BAKGRUNN/INNLEIING

Barn og unge er ein stor del av kommunen si befolkning og alle dei kommunale tenestene har direkte eller indirekte innverknad og rolle for deira oppvekstvilkår. I tillegg til dei kommunale tenesteområda har også mange andre instansar ei rolle i barn og unge sine oppvekstmiljø: frivillige organisasjonar, andre offentlege aktørar og næringsliv. Mange lover, forskrifter og ulike føringer regulerer arbeidet med barn og unge. Det viktigaste er likevel familien sin rolle.

Dette er den fyrste plana for barn og unge i Aukra. Føremålet med arbeidet er å lage ein heilskapleg strategiplan for barn og unge, med fokus på samhandling, førebygging og tidleg innsats. Planen skal innehalde forslag til tiltak dei første åra, og det skal vere grunnlag for årlege handlingsplanar.

Innhaldet i planen:

- Verdiplattform
- Rammeverk
- Kartlegging av situasjonen no og utfordringar ein ser
- Satsingsområde framover
- Forslag til tiltak

Planen gjeld barn og unge busett i Aukra kommune i aldersgruppa 0-23 år.

Ei prosjektgruppe har stått bak arbeidet med planen med innhenting av synspunkt og innspel frå ulike lokale aktørar, samt føringer og råd frå regionalt og nasjonalt nivå. Råd, utval, kommunestyret og leiargruppa har kome med innspel om tema og tiltak i innleiande fase av planarbeidet.

Planen gjeld for perioden 2021-2030. Handlingsdelen vert evaluert og rullert årleg som ein del av budsjettprosessen.

2. VERDIPLATTFORM

Barn og unge sin trivsel og utvikling er viktig for individet sjølv, for samfunnet og for framtidig rekruttering og busetjing.

«*Barn og unge er meir sårbare enn vaksne og treng at samfunnet tar eit ekstra ansvar. Dei har særskilte behov for varetaking, tryggleik og deltaking.*»

Alt arbeidet for barn og unge, i barnehagar, skule og fritids- og kulturlivet skal vere: Førebyggjande, helsefremjande og utjamnande i høve sosiale skilnader. Vi må styrke dei heilsakplege oppvekstvilkåra ved hjelp av samhandling og samarbeid på tvers av sektorar, avdelingar og fag.

«It is in childhood that we learn to love»

- John Bowlby

Det er i barneåra grunnlaget for psykisk helse og sosial kompetanse vert skapt. Dei siste åra har ein sett eit fagleg paradigmeskifte, i tilnærminga til den kjenslemessige utviklinga. Emosjonell utvikling får meir og meir ein eigen plass, på lik linje med utviklinga av kognitive og motoriske eigenskapar. Mange barnehagar, skolar og andre faginstansar skiftar no fokus frå å sjå på barnet si ytre åtferd til å vere oppatt av å sjå barnet frå innsida.

Kor godt flokkdyret mennesket klarer å regulere seg, vise empati, og forstå seg sjølv og andre, både frå innsida og utsida er avgjerande for å delta i sitt eige liv og i samfunnet på ein god måte. Vi veit at hjernen utviklar seg mest og er mest påverka i starten av livet og opp i tjueåra. Hjernen har i denne perioden ei særleg evne til å tilpasse seg bruken og det hjernen vert brukt mest på blir verande. Denne læringa omhandlar alt av samspel som gjentek seg. Det vere seg både skriving, turning, dans, men også därlege påverknader som rus eller overforbruk av skjerm, vil hjernen kunne bli vant til. Når barnet skal lære korleis vere saman med andre og høyre til, vil andre barn og vaksne påverke dette. Det vil seie at våre sosiale og emosjonelle evner også avhenger av gjentakande godt samspel. I faglitteraturen kallar dei dette for **mikrosamspel** (sjå mellom anna Brandtzæg, Torsteinsson og Smith 2019).

Aukra vil vere ein del av paradigmeskiftet som tek inn over seg at den kjenslemessige utviklinga til eit barn ikkje er ulik dei andre komponentane.

På same måte som fotballtrening er viktig for å lære fotball, eller øving på lesing for å kunne studere fag og lese romanar, treng barnet å bli møtt av ansvarlege og relasjonskompetente vaksne for å utvikle god psykisk helse. Ein kan ikkje øve seg til å bli trygg gjennom ein skjerm eller gjennom klistermerke ein får for å oppføre seg fint. Det er å vere ein del av flokken som blir avgjerande. Vi ser at barn som er utrygge treng meir relasjonskompetente og sensitive vaksne. Det kan vere barn som er født sårbar, barn som kjem frå ein familie som er isolert, traumatisert, i krise, fattige eller barn som på anna vis ikkje får tilstrekkeleg sensitivt og mentalisert samspel av dei viktigaste rundt seg. Slike barn står i fare for å bli «*dei barna vi mister*» (Ross Greene, 2011). Kostnaden ved at eit menneske ikkje får det dei treng tidleg i livet, kan bli stor, både for individet og samfunnet.

Aldri tidlegare har barn brukta så mykje tid i ei institusjonsramme som dei gjer i dag. Barnehagen og skolen må derfor sjåast i eit psykisk helseperspektiv. Foreldra/føresette er sjølv sagt nummer ein for barna. Vaksne som jobbar i barnehagen og skolen er ein god nummer to (Brandtzæg, Torsteinson og Smith, 2019). Saman med foreldre og familie, utgjer barnehage, skole og andre vaksne som er der barn ferdast, «omsorgskollektivet» til barnet.

Vi har alle høyrd uttrykket; «*Det krev ein landsby å oppdra eit barn*». Vi i Aukra vil vere denne landsbyen, for alle barn i Aukra.

Som verdigrunnlag ynskjer kommunen at **tidleg innsats**, samt vitenskap om kva som gir barnehjernen ei positiv utvikling, skal gjennomsyre alt arbeid i og rundt oppveksten i Aukra kommune. Verdiplattforma skal implementerast i alle ledd og samhandlingar mellom familien og andre vaksne som barnet møter. Tilsette skal ha grunnleggande kunnskap om tilknyting, emosjonell utvikling og kjenne til kva eit godt mikrosamspel er, for å styrke barnet si trygge utvikling.

Som foreldre og som profesjonelle vaksne i møte med barn, vil våre omsorgsevner avhenge av dei vilkåra vi sjølv fekk i vår eigen oppvekst, spesielt tidleg i livet. Dette er ein ikkje-verbal kunnskap, på lik linje med å lære å sykle eller

å kunne lese. Den kunnskapen sit i kroppen og kan vere vanskeleg å uttrykke med ord. Dette gjer at alle som har ansvar for barn også må kunne reflektere over eigne erfaringar som kan bli til hinder for å gi barn det dei treng.

Vi trur at ved å fokusere på det gjennomgripande ønske dei fleste har om å vere ein del av felleskapet, vil vi mest sannsynleg komme i betre posisjon til å hjelpe barnet med å vere en god venn, kunne vere trygg for andre, kunne ta imot lærings, ha tillit og delta i samfunnet.

For å sitere Susan Hart (konferanse januar, 2020): «*Den psykologiske arven er mer fatal enn den sosiale arven for det barnet som vokser opp*».

I Aukra kommune trur vi at
«barn vil samarbeide hvis de kan»

– Ross Greene

Vi siterer også Brandtzæg, Torsteinsson og Smith (s. 327, 2019): «*Det er dypt unaturlig for mennesket å kjenne seg utenfor et fellesskap, kanskje særlig på mikroplanet. Gjennom vår evolusjonshistorie har vi vært avhengige av hverandre. Tilknytningspsykologien er en disiplin som vektlegger relasjonens betydning, og da spesielt det implisitte mikrosamspillet i de nære relasjonene*

Vi avsluttar om verdiplattforma til Aukra kommune med et sitat frå Fonagy, (PEM seminar i London 2018, slik sitert s. 328, i Brandtzæg, Torsteinson og Smith, 2019):

«*We must stop people from falling into the river, rather than spending all the money on pulling them out*».

AUKRA – EIT LOKALSAMFUNN MED MOT

MOT har valt å jobbe oppe på brua. Vi vaksne kan vere byggmeistrar for våre barn og unge gjennom å styrke deira mot til å ta vare på seg sjølv og kvarandre.

Ungdomsskoleelevene i Aukra har heilt sidan slutten på 90-talet hatt MOT i ungdomskolen. Det betyr at etterkvert er det også mange vaksne i Aukra som har god kjennskap til MOT. Verdiane MOT til å leve, MOT til å bry seg og MOT til å si nei er verktøy vi brukar for å styrke ungdom si bevisstheit og mot.

Aukra kommune har i tillegg til avtalen «Skolen som samfunnsbyggar» i 2020 også signert avtalen; «Kommunen som samfunnsbyggar.» Dette gir oss ein unik moglegheit til å at både ungdom og vaksne skal ha dei same verdiane og det same utgangspunktet for å medverke til å skape eit varmare og tryggare lokalsamfunn. Barnehagane skal også signere avtalen «Barnehagen om samfunnsbyggar».

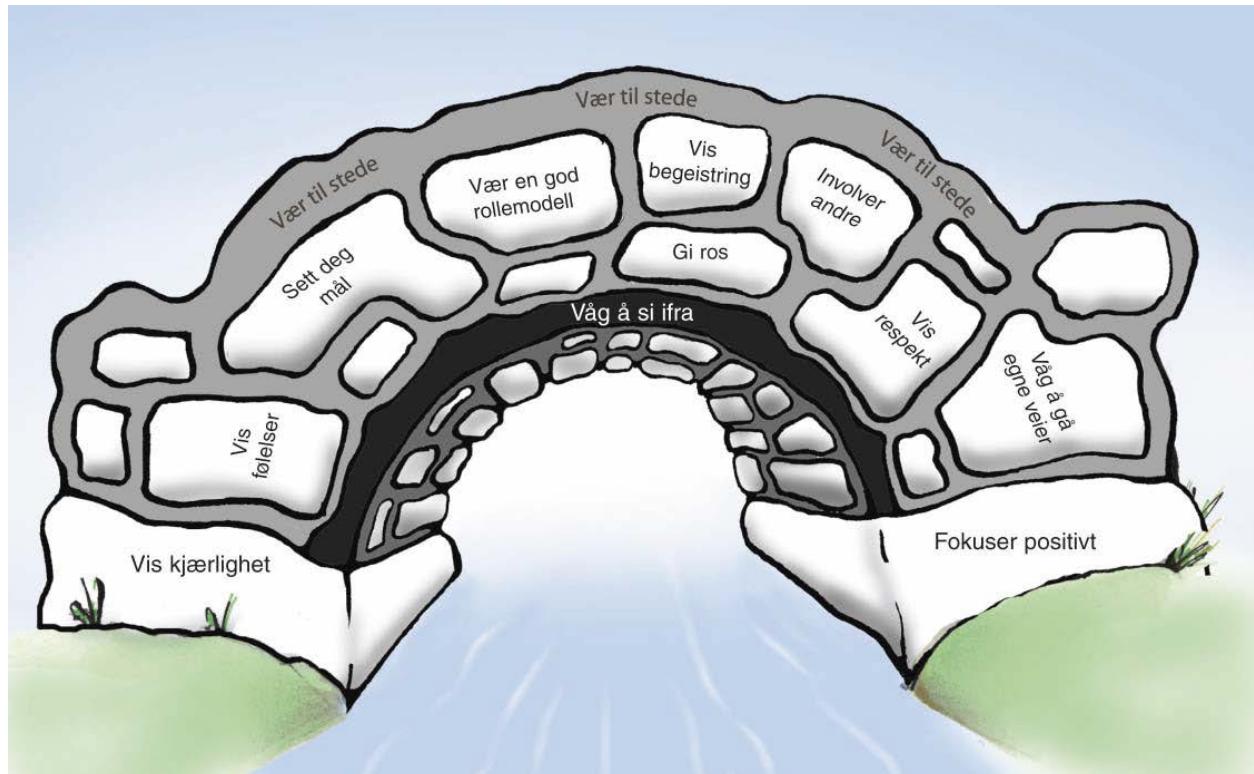
Saman skal vi utvikle robust ungdom, som inkluderer alle. MOT med sine verktøy hjelper oss på vegen til å bli landsbyen for alle barn i Aukra.

TILBAKEMELDINGER

Tilbakemeldinger fra 10-klasse elever i Aukra som har hatt MOT i 3 år:

- «Jeg mener at mot har hjulpet meg til å bli mer utadvendt og skaffe en utvidet vennehorisont. De får meg til å føle meg trygg å vite at de er der vist jeg trenger dem.»
- «At dere snakker om det ungdommer ikke tør å snakke om»
- «Mot har fått meg til å tenke mer på hvordan man behandler andre og seg selv»
- «Det har fungert bra i mot «ringen», og det har forbedret klassemiljøet.»

3. RAMMEVERK

Barnekonvensjonen vart vedteken av generalforsamlinga i FN 20.11.1989. Konvensjonen er ratifisert av nesten alle land i verda og inneber ei plikt for nasjonale myndigheter til å følgje konvensjonen sine ulike artiklar. Barnekonvensjonen er bygd på fire grunnleggande prinsipp:

- Barnet sitt beste
- Barnet sin rett til liv og utvikling
- Barnet sin rett til å bli hørt
- Prinsippet om ikkje-diskriminering

Barnekonvensjonen er det einaste lovverket som tek omsyn til heile barnet. Konvensjonen står over norsk lov dersom det kjem til motstrid, og grunnlova vart endra i 2014 for å ta med grunnprinsippa i barnekonvensjonen.

Foreldre har ansvar for barnet, og det offentlege er forplikta til å legge til rette for foreldreoppgåva og gode oppvekstvilkår for barna.

Barnekonvensjonen er førande for statleg og kommunal verksemd. Det er i kommunane barna bur og skal få eit heilskapleg tenestetilbod. Satsing på gode oppvekstvilkår, å forebygge problem og sikre god helse hos barn, er eit av samfunnet sine viktigaste ansvarsområde. Korleis det er der barn veks opp, kan avgjere den enkelte sine moglegheiter for ein trygg oppvekst og ei god helse.

Grunnlova § 104

«Born har krav på respekt for menneskeverdet sitt. Dei har rett til å bli høyrde i spørsmål som gjeld dei sjølv, og det skal leggjast vekt på meininga deira i samsvar med alderen og utviklingssteget. Ved handlingar og i avgjerder som vedkjem born, skal kva som er best for barnet, vere eit grunnleggjande omsyn. Born har rett til vern om den personlege integriteten sin. Dei statlege styresmaktene skal leggje til rette for utviklinga til barnet og mellom anna sjå til at dei får den økonomiske, sosiale og helsemessige tryggleiken som det treng, helst i eigen familie»

Folkehelselova:

Kommunane har ei svært sentral rolle i folkehelsearbeidet. Under kjem nokre utdrag frå Folkehelselova;

§ 1. Formål

«Formålet med denne loven er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjerner sosiale helseforskjeller».

§ 4. Kommunens ansvar for folkehelsearbeid

«Kommunen skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, bidra til utjerning av sosiale helseforskjeller og bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning på helsen.

§ 5. og § 7. Oversikt over helsetilstand og folkehelsetiltak

«Kommunen skal ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. Den skal også iverksette nødvendige tiltak for å møte kommunens folkehelseutfordringer.»

Helse og omsorgstjenesteloven – § 3-2

«For å oppfylle ansvaret etter § 3-1 skal kommunen blant annet tilby følgende:

1. Helsefremmende og forebyggende tjenester, herunder
 - a. Helsetjeneste i skoler og
 - b. Helsestasjon
2. Svangerskaps- og barselomsorgstjenester»

Lov om barneverntenester

Barnevernloven har som formål å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deira helse og utvikling får nødvendig hjelp og omsorg i rett tid, samt at barn og unge skal sikrast trygge oppvekstvilkår.

Barnevernloven og barnevernretten bygger på tre hovedprinsipp: det biologiske prinsipp, minste

inngreps prinsipp og omsynet til barnet sitt beste. Desse prinsippa ligg til grunn for utøving av mynde i tråd med barnevernloven, og er styrande for avgjerd som blir fatta etter denne loven.

Lov om barnehager § 1 Barnehagen sin formålsparagraf

«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

Barna skal få utfolde skaperglæde, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.»

Opplæringsloven § 1-1 Skolen sin formålsparagraf

«Opplæringa i skole og lærebodrift skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring

Opplæringa skal bygge på grunnleggjande verdiar i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfridom, nestekjærleik, tilgjeving, likeverd og solidaritet, verdiar som også kjem til uttrykk i ulike religionar og livssyn og som er forankra i menneskerettane.

Opplæringa skal bidra til å utvide kjennskapen til og forståinga av den nasjonale kulturarven og vår felles internasjonale kulturtradisjon.

Opplæringa skal gi innsikt i kulturelt mangfold og vise respekt for den einskilde si overtyding. Ho skal fremje demokrati, likestilling og vitskapleg tenkjemåte.

Elevane og lærlingane skal utvikle kunnskap, dugleik og haldningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Dei skal få utfalte skaparglede, engasjement og utforskarkrond.

Elevane og lærlingane skal lære å tenke kritisk og handle etisk og miljøbevisst. Dei skal ha medansvar og rett til medverknad.

Skolen og lærebodrifta skal møte elevane og lærlingane med tillit, respekt og krav og gi dei utfordringar som fremjar danning og lærelyst. Alle former for diskriminering skal motarbeidast.

Lov om sosiale tenester § 1

Formålet med loven er å betre levekåra for vanskelegstilte, bidra til sosial og økonomisk tryggleik, mellom anna at den enkelte får moglegheit til å leve og bo sjølvstendig, og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltaking i samfunnet.

Loven skal bidra til at utsette barn og unge og deira familiar får eit heilsakleg og samordna tenestetilbod.

Loven skal bidra til likeverd og likestilling og forebygge sosiale problem.

Plan- og bygningslova gir barn og unge ein lovfasta rett til å bli hørt i all plan- og byggesaksbehandling. Kommunestyret skal ifølgje plan- og bygningslova sørge for å etablere ei ordning for å ivareta barn og unges interesser i planlegginga.

Kulturlova

§ 1 Formål

«Lova har til føremål å fastleggja offentlege styresmakters ansvar for å fremja og leggja til rette for eit breitt spekter av kulturverksemد, slik at alle kan få høve til å delta i kulturaktivitetar og oppleva eit mangfold av kulturuttrykk.»

§ 5 Felles oppgåver – Staten, fylkeskommunen og kommunen skal syta for

- a. at kulturlivet har føreseilege utviklingsvilkår,
- b. å fremja profesionalitet og kvalitet i kulturtilbodet og leggja til rette for deltaking i kulturaktivitetar,
- c. at personar, organisasjonar og institusjonar har tilgang til informasjon om ordningar med økonomisk støtte og om andre verke-middel og tiltak.

Opplæringslova § 13-6, Musikk og kulturskoletilbod

Alle kommunar skal aleine eller i samarbeid med andre kommunar ha eit musikk- og kulturskoletilbod til barn og unge, organisert i tilknyting til skoleverket og kulturlivet elles.

Kommunelova § 5-2

har frå 2019 vore tydeleg på at alle kommunar skal ha eit ungdomsråd, eller eit anna medverkingsorgan for ungdom. Dette skal sikre ein brei, open og tilgjengeleg medverknad i alle saker som gjeld ungdom.

Kommuneplanen sin samfunnsdel

er kommunen sitt overordna styringsdokument og inneholder overordna prioriterte mål. Barn og unge er eit eige satsingsområde i planen. Kommuneplanen sine strategiar og mål («Slik vil vi ha det» og «slik gjer vi det») dannar grunnlaget for barne og ungdomsplana sitt kapittel 5 om «Satsingsområder og handlingsdel».

4. SITUASJONOMTALE OG UTFORDRINGAR

Som grunnlag for vurdering av satsingsområde og tiltak (nesten kapittel) er i det følgande ein gjennomgang av dagens situasjon og utfordringar innan sentrale områder/tema for barn og unge. Felles for dei omtala områda/tema er eit tverrfagleg ansvar.

4.1 Folkehelse

Kommunane har eit stort ansvar i folkehelsearbeidet jamfør Folkehelselova, og det er viktig at alle sektorar tek del i dette ansvaret. Det tek tid å sjå resultat av godt folkehelsearbeid, derfor bør ein arbeide systematisk og langsiktig. Tidleg innsats har vore eit gjennomgående tema i fleire år og skal vere ei viktig satsing. Vi skal tenke førebygging heilt frå dei første møta hos jordmor, vidare gjennom helsestasjon, barnehage, fritidsaktivitetar og skole.

Dei første åra av folkehelsearbeidet i Aukra var det kanskje mest fokus på levevanar. Ein skal ikkje gje slepp på det området, det er framleis for mange inaktive barn- og unge og det er utfordringar knytt til kosthald. Det har likevel vore meir fokus på levekår og psykisk helse dei siste åra. Sjølv om det har vore fokus på sosiale skilnader i mange år, aukar skilnadane både når det gjeld helse og økonomi i Noreg. Vi må framleis satse på universelle tiltak som utstyrsentral, gratis kjernetid i barnehagar og støtte til fritidsaktivitetar for barn og unge.

Aukra kommune har i fleire år hatt ei stor satsing på det fysiske oppvekstmiljøet til barn og ungdom. Vi har ein ny skole og ein som er nyleg rehabilert med nybygg og oppgradert uteområde. Det er bygd ein ny barnehage og ein er under bygging. Kommunen har mange friluftsområde, turstiar, idrettsanlegg og fine leikeplassar på barnehagar og skolar. Det har vore ei stor satsing på gang og sykkelvegar og lys langs vegar for at unge skal få ein god og trygg skoleveg.

Barn og ungdom i Aukra har stort sett ein god oppvekst der dei fleste er nøgde med foreldre, miljø og mange er med på fritidsaktivitetar. Dette gjeld likevel ikkje alle og kommunen har

som dei fleste andre utfordringar som ein må arbeide vidare for å løyse.

Psykisk helse er ein viktig del av folkehelsearbeidet. Gode oppvekst- og læringsmiljø står sentralt for å førebygge psykiske problem blant barn og unge. I 2019 kom både Opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse (2019-2024) og Nasjonale faglege retningsliner. I Aukra er det også mange unge som slit og det er fleire som rapporterer om einsemd.

I tillegg til å arbeide systematisk med førebygging, bør vi ha fokus på unge vaksne som fell ut av skole og arbeidsliv slik at dei får den hjelpa dei treng.

4.2 Tidleg innsats

Samfunnsplana i Aukra legg vekt på at arbeidet blant barn og unge skal vere: førebyggjande, helsefremjande og utjamne sosiale forskellar.

Godt førebyggjande arbeid krev at vi startar tidleg og tenker og handlar langsiktig. Skal vi fremje sunne barn og unge som greier seg i framtidige utfordringar og risikoar må vi tenke heilskapleg og skape eit inkluderande oppvekstmiljø på tvers av fagområde.

Vår målsetting er å tenke 24-timers barnet og 24-timers ungdommen. Det betyr at vi i stor grad må arbeide tverrfagleg. Eit godt samarbeid med barn/unge og foreldra er avgjeraande for å lykkast. Alle må delta og forplikte seg i samarbeidet slik at alle barn og unge kjenner at dei hører til i Aukra.

Både politiske og administrative leiarar har eit ansvar for å legge til rette for gode samarbeidsformer, å sette av nok ressursar for å få til gode planer som vert iverksett i praksis. (Rundskriv Q-16/2013 Førebyggande innsats for barn og unge).

Vi arbeider for ei brei og systematisk satsing på å styrke relasjonskompetanse til alle som jobbar med barn og unge i Aukra. Relasjonskompetanse er ferdigheiter, evner, kunnskapar og haldningar som etablerer, utviklar, reparerer og vedlikehalde relasjonar mellom menneske.

Skal vi lykkast i arbeid med barn og kollegaer er det svært viktig å jobbe med relasjonskompetanse. (Spurkeland 2020)

For det første, ser slike breie tiltak ut til å i større grad nå ut til dei som treng det mest, meir enn spesifikke, individuelle tiltak mot barn som har høg risiko for skeivutvikling. For det andre, reduserer det også stigma knyta til tilgang på hjelp. For det tredje, vil det også fange opp barn med utfordringar i familiar som tilsynelatande har lite risiko for psykiske vanskar.

4.3 Helse

Aukra kommune skal som eit ledd i å tilby nødvendige helse- og omsorgstenester, tilby helsefremjande og førebyggjande tenester, mellom anna helsetenester i skole og helsestasjon. Jf. Helse- og omsorgstenestelova.

Formålet med helsestasjon- og skolehelse-tenesta er å fremme fysisk og psykisk helse, fremme gode sosiale og miljømessige forhold og forebygge sjukdomar og skade.

Tenesta skal så tidleg som mogleg fange opp utsette barn og unge, gi dei eit tilbod og tilvise vidare ved behov.

Svangerskapsomsorga i Aukra kommune er eit samarbeid med Molde kommune, då vi ikkje har greidd å rekruttere eiga kommunejordmor. Dette inneber at dei gravide har tilbod om jordmorteneste alle dagar hos jordmor i Molde. Jordmor tilbyr også heimebesøk etter fødsel i høve til nasjonale retningslinjer. Dei gravide har også tilbod om fødselsførebuande kurs i Molde.

Helsestasjonen gir tilbod om barselgruppe til dei som nyleg har født. Det kan vere vanskeleg å få nok deltakarar til ei gruppe i periodar, då fødselstala varierer.

Det er ein tendens til at foreldre som treng rettleiing er aukande. Vi ser at aukande krav frå samfunnet og dermed eit auka press på kjernefamilien, fører til at foreldre ikkje føler at dei strekk til eller meistrar foreldrerolla. Det blir i regi av helsestasjonen arrangert foreldre-rettleiingskurs ein gong i året (ICDP-kurs, International child development program). To av helsejukepleiarane er ICDP- rettleiarar. Det vil òg bli tilbod om kurs for foreldre (COS-P kurs, «Circle of security-parenting»).

Helsestasjonen tilbyr i samarbeid med BUP (Barne og ungdomspsykiatri), det vi kallar familiemøte. Det er eit forum der BUP, foreldre, lærar, helsejukepleiar og evt. fastlege møter for å diskutere situasjonen rundt eit barn. Ein kan mellom anna drøfte om det aktuelle barnet bør tilvisast til BUP, eller om foreldra kan få rettleiing som kan avhjelpe situasjonen der og då.

Kommunen har tverrfagleg småbarnsteam som består av helsejukepleiar, barnevern, PPT og barnehage. Teamet som har møte om lag ein gong i månaden tar opp anonyme enkeltsaker og generelle problemstillingar.

Skolehelsetenesta vil i størst mogeleg grad jobbe på systemnivå, det vil sei at ein ikkje bruker så mykje tid på individnivå, altså enkeltsamtaler. På systemnivå når vi fleire og vi når dei som ikkje tørr å oppsøke tenesta på helsejukepleiar sitt kontor. Sjukepleiarane er inne på bestemte klassetrinn med fastlagt undervisning, som til dømes psykisk helse i 8. og 9. trinn.

Utfordringane som i dag kjem tydeleg fram er blant anna det stigande talet på barn og unge som har psykiske utfordringar. I desse tilfella handlar det mykje om livsmeistring og følelsen av å mislykkast og ikkje meistre. Helsestasjon- og skolehelsestasjonen følger opp desse med samtalar og evt. vidare tilvising.

Ungdata viser at det er mange som har ulike depressive plager, dette er mest vanleg hos jenter. Fleire er plaga av einsemd og depressive symptom. Frå 2014 til 2017 auka einsemd frå 16% til 23% og depressive symptom frå 9 % til 15% i Aukra. Plagene er aukande med aukande alder.

Ein rapport frå FHI (folkehelseinstituttet) 2018 viser at delen jenter mellom 15-20 år som får diagnostisert ei psykisk liding har økt med ca. 40% på fem år. Dei vanlegaste psykiske lidingane hos jenter er depresjon, angst og eteforstyrningar. Dette er mønster som ikkje blir sett blant jevnaldrande gutter. Gutar er meire utsett for utviklings og- åtferdsforstyrningar som debuterer tidleg i livet, som til dømes ADHD, autisme og tourettes syndrom.

Gutar og unge menn er overrepresentert i sjølv-mordsstatistikken. 2/3 av dei som vel å avslutte livet før fylte 25 år er menn, dette ifølge tall frå FHI. Utfordringa er at få av dei viste signal på depresjon eller andre psykiske lidingar i forkant.

Då er det særleg viktig at helsejukepleiar jobbar på systemnivå på skulen. Sidan det er så få guitar som oppsøker helsejukepleiar, må vi inn i klassane med undervisningsopplegg som også når dei som ikkje seier frå.

Sårbare barn og unge har ofte mange og komplekse problem og samarbeid mellom instansar er ofte nødvendig og avgjerande for å kunne yte best mogleg hjelp.

Det store talet på flyktningar som har kome til Aukra siste åra, gir utfordringar hos helsestasjon og skulehelsetenesta. Det trengs fleire ressursar og utfordringane er annleis enn det vi er vande med. Helseklarering og helseamtalar er no lagt til helsestasjonen. Dette arbeidet kan vere tidkrevjande og ein må stadig oppdatera seg på kunnskap knytt til ulike kulturar.

Skulehelsetenesta ser ein klar samanheng mellom barn og unge som slit og delte heimar, altså der foreldra har skilt lag. Av erfaring ser vi at 8 av 10 av dei som brukar helsejukepleiar til samtaler, er barn av skilde foreldre. Helsejukepleiar og skolen samarbeider om å ha grupper, der barn med skilte foreldre får tilbod om å være med i samtalegrupper ein gong pr. veke i 6 veker (Program for implementering av barn av skilde foreldre: PIS-gruppe). Det er positivt for barn å få samtale med andre barn som har opplevd det same. Samtaler med enkeltelevar og foreldre er også viktige tiltak her.

Utfordringsbildet og vanskane barn og unge har krev at instansar samarbeider og at ein styrker foreldrekompetansen. Å styrke foreldra som står barnet nærest i å hjelpe barnet og til å greie å stå i det som er vanskeleg er ein nøkkel opp mot mange problem.

Skoleteam er ein arena der helseøster, skole, PPT og barnevern møter, der lærar kan få tatt opp saker ang. elevar anonymt, enten på individ eller på systemnivå. Dette for å få ei drøfting og rettleiing.

Tal frå 2019 viser at det blei vart inn 42 nye meldingar til barnevernet og at i 26 av meldingane blei det oppretta sak og undersøkingar.

Overvekt/fedme er og eit område vi opplever er aukande. Tilboden i kommunen til desse er avgrensa. Vi følger opp barna med vektmålingar og samtalar, men ser ofte liten effekt av dette. Det

å få med foreldra til å dra i same retning som helsejukepleiar er helt avgjerande. Det blir med jamne mellomrom arrangert «*Bra mat kurs*» for denne gruppa gjennom Frisklivssentralen. Her kan ein også få helseamtalar og rettleiing.

I barnehage og skole har vi til ein kvar tid barn som treng medisinar. Dette blir kvalitetssikra gjennom retningslinjer og skjema som foreldra, helsejukepleiar, fastlege og lærar skriv under på. Utfordringa her er å lage gode rutinar slik at ein heile tida greier å vere oppdatert på kven som brukar medisinar, forandring i styrke/ dose og nye elevar som byrjar på medisin.

Vi har no gjort oss ein del erfaringar i forhold til pandemiar. Vi har sett at frykt, einsemd, angst og isolering er ein del av biletet. Barn og unge som hadde skulen som sitt trygge element, vart no teke i vare heime, noko som representerte utryggheit. Ei av utfordringane her er å fange opp desse og halda kontakten inn i familien.

Ei anna gruppe som helsesukepleiar møter er gutter som ikkje er motivert av teoribasert læring. Dei klarer ikkje tilpasse seg systemet på skolen og treng noko som er anngleis, meir praktisk enn det som er vanleg. Dei kan gjerne lære avansert teori, men gjennom praksis. Det å tilpasse skolesystemet slik at dei også føler meistring gjennom praktiske fag er viktig. Dei treng ein arena vi i dag ikkje har i Aukraskolen, men kan få på plass slik at dei kan utfolde seg på det dei er gode på, og slik bli meir motiverte og fullføre grunnskolen.

Stoltenbergutvalget leverte i 2019 sin rapport «*Nye sjanser – bedre læring. Kjønnsforskjeller i skoleprestasjoner og utdanningsløp*» til kunnskaps- og integreringsministeren. Utvalet sin konklusjon er at kjønnsforskjellane i skoleprestasjoner og utdanningsløp er ei samfunnsutfordring som krev tiltak. Kunnskapsgrunnlaget tyder på at forskjellar på gruppenivå mellom gutter og jenter i utvikling i

barndom og ungdom spiller ein rolle. Utvalet har hatt som grunnleggjande prinsipp for tiltak at dei skal medverke til å løfte gutane utan å redusere jentene sine læring, at dei skal være retta mot heile elevgruppa, og at de ikkje skal auke forskjellar i skoleprestasjonar etter sosial bakgrunn.

4.4 Aukrabarnehagen

Samfunnsmandatet til barnehagen er, i samarbeid og forståing med heimen, å ivareta barna sitt behov for omsorg og leik og fremje læring og danning som grunnlag for ei allsidig utvikling. Leik, omsorg, læring og danning skal sjåast i samanheng.

Omsorg, leik, læring og danning i småbarnsalderen formar barnet sine haldningar, verdiar og tillit til seg sjølv og menneska rundt seg.

«Det er kanskje mulig å lære uten å leke, men det er ikke mulig å leke uten å lære.»

Sitat frå Kari Pape

«Leiken skal ha ein sentral plass i barnehagen, og eigenverdien til leiken skal anerkjennast. Barnehagen skal gi gode vilkår for leik, vennskap og barna sin eigen kultur.»
(Rammeplan for barnehagen s. 20)

Leik gir livslyst og er heilt grunnleggjande for barn si utvikling. Leik er og ein arena der relasjonar blir etablert. I leiken møtast vi, utviklar oss og lærer om oss sjølv og andre. Barn treng kompetente vaksne som gir støtte til at alle er inkludert i leik. I leiken gjer barn erfaringar som utviklar deira emosjonelle, sosiale, språklege og kroppslege ferdigheter. I leiken vert det skapt eit variert, stimulerande og utfordrande læringsmiljø. For dei yngste barna vil mykje av leiken handle om å gjere noko saman – å hoppe, klatre, springe (toddler-leik). Etter kvart som barna blir eldre blir det meir og meir avansert rolleleik og konstruksjonsleik. Barnet sjølv er med og skaper læring og utvikling for seg sjølv og for andre. Korleis barnet

opplever møte med andre, vil verke inn på barnet sitt syn på seg sjølv og barnet si læring og utvikling.

Inkluderande barnehage og skolemiljø

Alle tilsette i Aukrabarnehagen deltek saman med skolane i utdanningsdirektoratet sin satsing, inkluderande barnehage og skolemiljø. Dette er eit kompetansehevingsprogram. Målet med satsinga å fremme trygge miljø, og forebygge og handtere mobbing og andre krenkingar. Foreldre og tilsette skal få auka kompetanse i å forebygge, avdekke og handtere mobbeåtferd.

Gjennom denne satsinga arbeider vi med omgrep som: tilknyting, relasjon - relasjonskompetanse, autoritativ, inkludere, vennskap, fellesskap, krenking og mobbeåtferd. Det er ikkje nok å lære omgrepa, men vi må bli dei. Vi må bli autoritative vaksne. Autoritative vaksne er sensitive og varme, dei er tydelege og har evne til tilknyting og gode relasjonar i møte med barn, og dei skaper krav og

forventningar i tråd med barnets forutsetningar. I dette samspelet kjenner barnet seg trygg. Dei får hjelp til å regulere kjenslene sine, tru på seg sjølv og oppleve å vere i fellesskapet.

Foreldra og personalet har felles ansvar for barna sin tryggleik, trivsel og utvikling

Aukrabarnehagen praktiserer:

- Dagleg god kommunikasjon og dialog med foreldre/føresette.
- 2 faste foreldresamtalar og ekstra samtaler ved behov.
- Før barn og foreldre begynner i barnehagen får foreldre innføring i trygghetssirkelen og kjennskap til kva foreldreakтив tilvenning er. Samtale ved oppstart i barnehagen.
- Årsplan om barnehagens pedagogiske arbeid.
- Foreldremøte, – aktuelle tema og samarbeidsoppgåver.
- FAU (foreldreråd) og SAMU (samarbeidsutval)

Trygghetssirkelen (circle of security) er barnehagens teoretiske utgangspunkt og verktøy i arbeidet med å skape gode relasjonar mellom vaksne og barn. Alle vaksne skal ha god relasjonskompetanse. Trygghetssirkelen er eit godt verktøy som hjelper vaksne til å forstå barnet sitt behov for tilknyting og utforsking. Gjennom å sjå barnet innanfrå gir ein barnet den sosiale og emosjonelle støtta dei treng for å etablere tilknyting og samstundes utforske omverda.

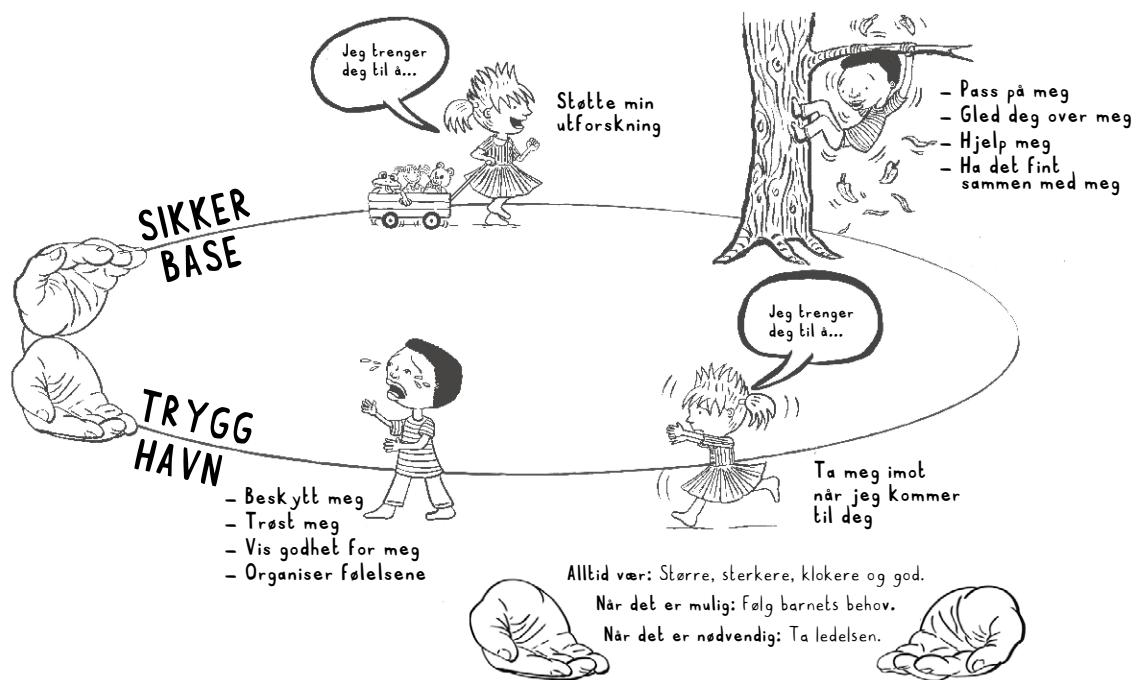
Trygghetssirkelen synleggjer to grunnleggjande behov hos barnet: behovet for tilknyting og behovet for utforsking.

Foreldrerettleiing

Barnehagane har dei seinare åra hatt fokus på foreldrerettleiing. Fleire tilsette i Aukrabarnehagen er sertifiserte som Cos -P rettleiarar. Dette inneberer kompetanse til foreldrerettleiing individuelt og i gruppe.

Trygghetssirkelen®

Foreldre som ivaretar barns behov

©2020 Circle of Security International

Barn og relasjonsbrudd, bind 2 mikroseperasjoner, Brandtzæg, Smith og Torsteinson 2019, side 228
(Trygghetssirkelen - veikart ungdom)

Bemanningsnorm og pedagognorm i barnehagar

Det er innført nasjonal norm for pedagogtelleik og grunnbemanning. Vi ønskjer å sjå desse normene i samanheng med forventningane i lov og rammeplan til kva barnehage skal vere for barn. Bemanningsnormene må stå i forhold til opnings-tida til barnehagane og opphaldstida til barna.

Norma stiller desse krava :

**Barn under 3 år: 1 vaksen pr. 3 barn.
Barn over 3 år : 1 vaksen pr. 6 barn.**

Grunnbemanningstettleiken i Aukrabarnehagen er innafor nasjonal norm, men dekker ikkje heile opningstida og opphaldstida til barna.

Barnehagen sin pedagognorm inneberer minst ein pedagogisk leiar per 7 barn under tre år og minst ein pedagogisk leiar per 14 barn over tre år.

Aukra kommune sitt mål er at 50 % av alle barnehagetilsette skal ha barnehagelærarutdanning. Frå 01.01.2021 har ca. 40% av dei tilsette i Aukrabarnehagen utdanning som barnehagelærar.

Barnehagedekning

I Aukra har vi full barnehagedekning. Det betyr at alle barn som har rett til barnehageplass får det. Med det barnetalet kommunen har i dag er det ikkje venta kapasitsproblem for barnehagane eller skulane. Kommunen må likevel vere budd på endring, særleg i Julsundet. Her vil ny

bustadbygging i samsvar med kommuneplanen sin arealdel og private reguleringsplanar kunne føre til kapasitetsutfordringar.

Arbeide for å utjamne sosiale forskjellar

I Aukra kommune bur det per i dag mange barn med innvandrarbakgrunn. Over 50 av desse har flyktningbakgrunn. For å unngå utanforskap, er det viktig at alle barn og unge, uavhengig av foreldra sin sosiale og økonomiske situasjon, får delta i fritidsaktivitetar.

Utviklinga i samfunnet gjer at eit aukande tal barn og unge ikkje bur i nærleiken av stor-familien. Barnehagane erfarer at det er eit aukande behov for råd og rettleiing rundt det å vere foreldre og oppdragrarar.

- Redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid.

Nasjonal ordning om redusert foreldrebetaling og kjernetid har som mål at barnehage skal være tilgjengeleg for alle barn uavhengig av foreldras økonomi. Ordninga har gjort barnehagen billigare for familiar med låg inntekt og innført ein betre sosial profil på foreldrebetalinga.

- Aukrabarnehagen tilbyr sunn og variert mat til alle.

Mat er viktig for både psykisk og fysisk helse. Aukrabarnehagen har kokk som legg til rette for sunne matvanar i tråd med helsedirektoratet sine retningsliner - eit likeverdig tilbod til alle. Ein

ønsker å stimulere til gode matvanar som kan vare livet ut. Sunn mat er også viktig for ei god fysisk og sosial utvikling, samt høve til konsentrasjon, fokus og læring.

Språkarbeid - å kommunisere er ein menneskerett.

Å uttrykke seg, bli forstått og ta eigne val er heilt grunnleggjande for korleis vi utvikle oss som menneske, og korleis livet vert. Frå fødselen snakkar vi med babyane våre utan at vi venter at dei skal svare. Dette gjer vi heilt naturleg og all teori om å lære seg språk legg vekt på kor viktig det er at andre bruker det språket ein skal lære seg. Barn må leve i eit aktivt språkmiljø for å lære. Vaksne skal namnsette ting, aktivitetar, hendingar. Ein bruker uttrykket : «å bade barnet i språk» for å lære.

Barnebo barnehage har mange barn med fleirspråkleg bakgrunn og ein har difor ei stilling som arbeider spesifikt med språkstimulering og språkutvikling. Stillinga vert i hovudsak nytta til direkte arbeid med barn, men observasjon, rettleiing og kompetanseheving i personalet er også ein del av oppgåvane.

Brukarundersøking, Aukrabarnehagen.

Tabellen under syner resultat frå foreldreundersøking for Aukra, Møre og Romsdal fylke og for Norge som nasjon. Det vert stilt spørsmål om åtte hovudområda. Svarresponsen var på over 80 %. Høgaste moglege skår er 5. Aukrabarnehagen gjennomførte undersøkinga hausten 2020.

I denne undersøkinga er det særleg vekt på spørsmål om barnets trivsel og utvikling. Generelt er det gode tilbakemeldingar og resultata indikerer at foreldre er godt fornøgd. To områder har litt lågare skår. Dei områda arbeider vi med å forbetre.

Overgang barnehage - skole - sfo

Gode overgangar er viktig. Barna skal vere godt førebudd til skolestart. Godt samarbeid mellom barnehage, skole, sfo og foreldre/føresette er viktig. Rammeplan for barnehagen og opplæringslova for skolen definerer barnehagen og skolen sine plikter og barna sine rettigheter. Aukrabarnehagen og Aukraskolen har saman utarbeid felles plan for ein trygg og god overgang mellom barnehage, skole og SFO.

RESULTATET AV BRUKEARUNDERSØKINGA

Kjelde: [udir.no barnehagefakta.no](http://udir.no/barnehagefakta.no)

	Aukra	Møre og Romsdal	Heile landet
1. Ute- og innemiljø	4,4	4,1	4,1
2. Relasjon mellom barn og voksen	4,6	4,5	4,5
3. Barnet sin trivsel	4,9	4,8	4,7
4. Informasjon	4,6	4,2	4
5. Barnet si utvikling	4,7	4,6	4,6
6. Medverknad	4,4	4,2	4,2
7. Henting og levering	4,4	4,3	4,4
8. Tilvenning og skolestart	4,7	4,4	4,5

4.5 Aukraskolen

Skolen sin formålsparagraf (Opplæringslova §1-1)

«*Opplæringa i skole og lærebedrift skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring...*»

Samfunnsmandatet til skolen er å gi den enkelte elev eit fundament for å meistre livet sitt gjennom å få kunnskap, ferdigheter og kompetanse.

Skolen fekk i 2020 ny overordna del med verdiar og prinsipp for opplæringa og nye fagplanar. Samfunnet endrar seg, og det betyr at vi ikkje kan lære akkurat det same som før (Udir, 2020). Dei nye læreplanane er mindre omfattande og inneholder det viktigaste elevane skal lære, t.d:

- meir teknologi og programering
- tre tverrfaglege tema skal prioriterast: Folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgarskap og berekraftig utvikling
- kritisk tenking og kjeldekritikk blir viktig
- mange fag er meir praktiske

Djubdelæring er eit nytt omgrep i læreplanane. Det handlar om å lære noko så godt at du forstår samanhengar og kan bruke det du har lært i nye situasjoner.

Skolemiljø

Alle elever har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring (Opplæringslova kap.9A). I skolen er det nulltoleranse mot krenking. Alle som arbeider på skolen har aktivitetsplikt og dokumentasjonsplikt. Skolen skal utvikle inkluderande fellesskap som fremjar helse, trivsel og læring for alle (Oppl.I.kap. 9A). Eit raust og støttande læringsmiljø er grunnlaget for ein positiv kultur der elevane blir oppmuntra og stimulert til fagleg og sosial utvikling. Eit systematisk arbeid er avgjerande for å skape eit trygt og godt skolemiljø. Vi har SIM-team på begge skolane. Og vi har læringspartnarar.

Inkluderande barnehage- og skolemiljø

Alle tilsette deltek i Utdanningsdirektoratet si satsing inkluderande barnehage og skolemiljø. Dette er eit kompetansehevingsprogram for alle tilsette i barnehage og skole. Satsinga skal gje auka kompetanse i å forebygge, avdekke og

Trygghetssirkelen for skole®

Veikart til å se eleven innenfra

©2016 Cooper, Hoffman, & Powell
www.circleofsecurity.net

Barn og relasjonsbrudd, bind 2 mikroseperasjoner, Brandtzæg, Smith og Torsteinson 2019, s.229
(trygghetssirkelen skole)

handtere mobbeåtfred. Skolane har skoleåret 2020-2021 satt eit spesielt fokus på friminutta. At dei skal opplevast gode og trygge for alle. Elevane har medverka og dei har laga reglar og plakatar.

Overordna mål i vår lokale plan er:

- Alle barn og elevar skal ha eit trygt og godt barnehage-, skole – og SFO-miljø som fremjar helse, trivsel og læring
- Skolen vil jobbe saman med elevane og heimane for å nå målet om at alle skal høre til
- Det er nulltoleranse mot krenking

Systematisk og tverrfagleg samarbeid skal prege arbeidet vårt overfor barn og unge. Ulike yrkesgrupper med brei kompetanse dannar eit «*godt lag rundt eleven*».

Trygghetssirkelen-circle of security, (Torsteinson, Brandtzæg & Powell,2010), skal bevisstgjere oss om kva skolebarn treng for å få den tilliten som skal til for å lære, og fremme utvikling av god psykisk helse. Som vaksne skal vi skape trygge elevar og legge til rette for læring og utvikling ved å vise at vi er opptatt av å sjå og forstå eleven innanfrå. Gjennom å forstå eleven innanfrå gir ein eleven den sosiale og emosjonelle støtta han treng for å meistre livet sitt.

«En trygg relasjon med læreren bidrar til at eleven kjenner epistemisk tillit, altså en åpenhet og oppmerksomhet overfor kunnskapen læreren formidler, tillitsforholdet åpner en motorvei før læring.» (Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad, 2017)

Intensiv opplæring – tilpassa opplæring

Alle tilsette som møter barn og unge skal ha god relasjonskompetanse og god fagkompetanse. Skolen skal stimulere den einskilde sin motivasjon, lærelyst og tru på eigen meistring. Elevane si læring og utvikling er skolen si viktigaste oppgåve. For elevar på 1.-4. årssteg som står i fare for å bli hengande etter i lesing, skriving og rekning, pliktar skolen å tilby intensiv opplæring.

Tilpassa opplæring er tilrettelegging som skolen gjer for å sikre at alle elevane får best mogleg utbytte av den ordinære opplæringa. Skolen skal stimulere den einskilde sin motivasjon, lærelyst og tru på eigen meistring. Tilpassa opplæring

gjelder alle elevar, og skal i størst mogleg grad skje gjennom variasjon og tilpassing til mangfaldet i elevgruppa innafor fellesskapet. Det er viktig at vi fangar opp dei elevane som treng noko ekstra så tidleg som mogleg og sett inn eigna tiltak for dei.

Aktiv skole

Overordna del av læreplanane sei at skolen skal ha tilpassa og variert opplæring. Aukraskolen satsar på praksisnær og elevaktiv undervisning. Aktiv og konkret undervisning aukar elevane sitt læringsutbytte og elevane skal kunne bruke både kroppen og hovudet i arbeidet. Aukraskolen satsar difor både på digitale tilnærming og uteskole som nokre av dei varierte metodane i faga.

Barn sitt beste: Dei vaksne skal til ei kvar tid gjere det som er til beste for eleven, og all utvikling skal føre til auka læring for elevane.

Elevmedverknad

Skolen skal la elevane medverke og lære dei kva demokrati betyr i praksis. Elevmedverknad skal prege skolen sin praksis. Elevane skal medverke og ta medansvar i læringsfellesskapet som dei skapar saman med lærarane kvar dag. Å utvikle eit læringsfellesskap saman med elevane er viktig fordi det fører til ein klasseromspraksis som fremjer djubdelæring og som inviterer til å utforske og skape.

Arbeidet for å utjamne sosiale forskjellar

- Aukraskolen tilbyr sunn og variert mat til alle.

Alle elevane vert tilbydd gratis sunn og variert mat i Aukraskolen. Tiltaket med kokk er ein stor suksess. Aukraskolen sine kokkar legg til rette for sunne matvanar i tråd med helse-direktoratet sine retningslinjer. Ein ønsker å stimulere til gode matvanar som kan vare livet ut. Sunn mat er også viktig for ei god fysisk og sosial utvikling, samt høve til konsentrasjon, fokus og læring.

- Nettbrett/PC til alle elevane: Aukraskolen har satsa på nettbrett/PC som reiskap for læring for elevane. Alle elevane har enten nettbrett eller PC som dei og kan ha med heim.
- Redusert foreldrebetaling i SFO

SFO er ein viktig «vennskapsarena». Saman med skolen og deltaking i frivillige organisasjoner er SFO den viktigaste arenaen for barn i små-skolealder for å knytte vennskap og oppleve fellesskap. Inkludering i SFO handlar om at alle barn, uavhengig av foreldra sin økonomi, skal kunne delta, og at innhald og organisering av tilbodet skal bidra til at alle barn kan føle seg betydningsfulle i fellesskapet (Meld.St.6(2019-2020)

Det er nasjonal ordning med redusert betaling for låginntektsfamiliar og det er gratis SFO for barn med særskild behov på 5.-7. årssteg. Aukra kommune har søskenmoderasjon og vi har også sett ned prisen på tilbodet i skoleferiane.

Kulturelt mangfold og Særskild norskopplæring

Større mangfold gir større kompleksitet og set store krav til rett kompetanse. Barn og unge skal både tas i mot og følgjast opp over mange år.

«Elevar i grunnskolen med anna morsmål enn norsk og samisk har rett til særskild norskopplæring til dei har tilstrekkeleg dugleik i norsk til å følge den vanlege opplæringa i skolen. Om nødvendig har slike elevar også rett til morsmålsopplæring, tospråkleg fagopplæring eller begge delar.»
Opplæringslova § 2-8.

Det å få høve til å uttrykke seg, bli forstått og kunne ta eigne val er heilt grunnleggjande for korleis vi utviklar oss som menneske. Fokus på språk er viktig i skolen sitt arbeid.

Gossen barne- og ungdomsskole har mange barn med fleirspråkleg bakgrunn og mange flyktninger med lite skolegang frå heimlanda. Skolen vil derfor frå 2021 starte ein velkomstklasse for dei nyankomne.

Samarbeid heim-skole

Overordna del 3.3 i ny Læreplan 2020: «*God kommunikasjon mellom heim og skole bidrar positivt til skolens arbeid med læringsmiljøet og elevenes oppvekstmiljø - det er en klar samanheng mellom et godt samarbeid mellom heim og skole og elevenes faglige og sosiale læring og utvikling.*»

Foreldregruppa vil møte oss med ulike forventningar, behov og meininger om skolen sine mål og skolen sin praksis. Å skape ei felles forståing for kva som er viktig i eit godt læringsmiljø er sentralt i foreldresamarbeidet vårt.

Gjennom aktive og gode foreldremøte blir foreldre og føresette ein god medspelar til kommunen sine tenester og elevane sitt utbytte. Aukraskolen har foreldremøte med planar som er førebyggande og som er viktige, nyttefull og aktuelle for at elevane skal få ei best mogleg utvikling.

Skolevegring

Aukraskolen arbeider proaktivt for å hindre skolevegring og fråfall. Skolevegring er problematisk fråvær der eleven i aukande grad vert borte frå undervisning og sosiale arenaer. Det å vere tilstades på skolen aukar elevane si trening i sosial kompetanse. Skolen har utarbeidd ei plan for korleis ein følgjer opp fråvær.

Kompetanse

Innan 2025 skal alle lærarar som underviser i matematikk, norsk og engelsk ha 30 studiepoeng i faga på barnesteget og 60 studiepoeng på ungdomssteget. Gode ordningar med vikar- og stipendordning har ført til at mange har tatt vidareutdanning, men vi manglar kompetanse på faste tilsette og det er utfordrande å få nok søkerar.

Barn og unge skal bli møtt av nok og godt kvalifiserte tilsette. Alle tilsette som møter barn og unge skal ha god fag og relasjonskompetanse. Begge desse setningane er henta frå Samfunnsplana og er viktig i møte med elevane. Elevane skal ha autoritative vaksne som er varme rollemodellar og som set tydelege grenser. Dei vaksne sitt positive relasjonelle forhold til elevane

og føresette skal gi emosjonell og fagleg støtte slik at vi får eit godt og læringsfremjande miljø. Personalet sin kompetanse og deira utøving av den (jf. trappa til Ingrid Lund) er ein viktig kvalitetsfaktor i skolen.

Aukraskolen vil arbeide for å få til ei bemanningsplan for å få ei forutsigbar ramme. Det vil auke vårt fokus på innhaldet i skolen. Vi ser og for oss at mangelen på vikarar gjer slik at vi må styrke grunnbemanninga for å kunne møte utfordringane som vi veit kjem når tilsette blir sjuk eller av anna grunn ikkje kan vere på jobb.

Nasjonal lærarnorm

Frå hausten 2019 skal gruppestorleik 2 vere:

15 elevar på 1.-4. trinn

20 elevar på 5.-10. trinn.

Gruppestorleik 2 er ein indikator som viser antall elevar per lærar i ordinær undervisning.

6-åringen blei omfatta av den obligatoriske

grunnskoleopplæringa i 1997. Det var då ei føresetnad at det skulle vere ein mjuk overgang frå barnehagen.

God og tilstrekkeleg bemanning er ein føresetnad for å kunne ha fokus på tidleg innsats og gode overgangar. Ikkje minst er det viktig viktig dei første åra i skolen.

Overgang til vidaregåande skole

Elevane i Aukra kommune skal ha ein best mogleg overgang frå grunnskole til vidaregåande skole. Vi skal gje dei gode verdiar, god kompetanse og best mogelege føresetnader til å gjere det bra i åra etter grunnskolen. Skulen gir karriererettleiing slik at dei vel linjer dei kan meistre og like, slik at dei kan få ei utdanning dei ynskjer. Kommunen har rutinar der vi arbeider førebyggjande for å unngå fråfall i vidaregåande skole. Vi vil gje elevane våre best mogelege føresetnader for å lukkast i livet og verdsetje oppveksten dei hadde i Aukra, slik at dei vendar tilbake.

«Eitt barn, ein lærar, ei bok og ein blyant kan endre verda.»

Sitat frå Malala Yousaezai

4.6 Kulturskolen

Kulturskolen skal gi opplæring av høg fagleg og pedagogisk kvalitet til alle barn og unge som ønskjer det. Formålet med opplæringa er å lære, oppleve, skape og formidle kulturell og kunstnariske uttrykk. Kulturskolen har +/- 200 elevplassar fordelt på fagområda; musikk, dans, teater, kunst og teknologi. Undervisninga er i eige kultuskolebygg på gamle Riksford skole, samt desentralisert på begge grunnskolane i kommunen. For skoleåret 20-21 har kulturskolen 12 tilsette (6,84 årsverk). Som lokalt ressurssenter samarbeider kulturskolen tett med barnehage, grunnskole, vaksenopplæring, samt frivillige lag og organisasjonar. 8 tilsette arbeider med musikkfaget fordelt på 3.-10. trinn i begge grunnskolane og 5 er dirigentar for

ulike kor og korps. I tillegg har kulturskolen i Aukra eit godt samarbeid med andre kulturskolar i regionen gjennom sal og kjøp av lærartenester.

Kreative og skapande evner og ferdigheter er ei beriking for den enkelte og for samfunnet. Det er grunnelementa i all innovasjon og utvikling. Å oppleve kunst- og kulturuttrykk og få delta i fysiske, praktiske og estetiske prosessar har stor betydning for alle. Gjennom skapande og engasjerande verksemd, leik og utforskning, rørsle og fysisk aktivitet, kunst og kultur, utvidar vi vår forståing av oss sjølv og det samfunnet vi lever i. Dette er godt forankra i verdigrunnenlaget i barnehage, skole og lærarutdanning. (Strategi; Skaperglede, engasjement og utforskertrang).

Kulturskolen sitt samfunnsoppdrag er forankra i opplæringslova og er ein viktig kultur- og utdanningsinstitusjon. «Alle kommunar skal aleine eller i samarbeid med andre kommunar ha eit musikk og kulturskoletilbod til barn og unge, organisert i tilknyting til skoleverket og kulturlivet elles»

Meld. St. 8, 2018-2019 «Kulturens Kraft – kulturpolitikk for framtida» kap. 5.6 skriv det slik;

«Barn og unge har rett til å delta i kunst - og kulturlivet og skal kunne oppleve og skape kultur på eigne premissar. Dei skal få møte det beste kunst- og kulturlivet har å tilby, dei skal ha tilgang til kunst og kultur som dei opplever som relevant, og som kan gi dei grunnleggjande kulturelle referansar, læring og glede.»

Kulturskolen som lokalt ressurssenter

I rammeplan for kulturskolen «Mangfold og fordjuping» ligg det høge forventningar til kulturskolen som lokalt ressurssenter: Kulturskolen skal samarbeide med skole- og kultursektor og medverke til å styrke kompetanse og kulturell utfoldelse i lokalsamfunnet. Dette inneber eit forpliktande samarbeid med barnehagar, grunnskolar, vidaregåande skolar, det lokale kulturlivet og profesjonelle innafor kunst og kulturformidling. Vidare står det at i oppgåva inngår også samarbeid med helsesektoren, mellom anna barnevern, sosialteneste, flyktningteneste, helse-søster og eldreomsorg. Kulturskolen i Aukra har kome langt på veg i arbeidet med å være eit lokalt ressurssenter. Saman med andre aktørar ønskjer vi å medverke til å skape varige verdiar og erfaringar, læring og meistring som legg grunnlaget for det gode liv.

Folkehelse og livsmeistring er eit av tre tverrfaglege tema i fagfornyinga (Læreplan for grunn-

skole og vg-skole) og handlar blant anna om utvikling av eit positivt sjølvbilete og ein trygg identitet. I læreplan for musikk kan vi lese at i musikkfaget handlar det om at eleven utviklar evne til å uttrykke seg gjennom spel, song, andre vokale uttrykk og dans. Fellesskapet rundt musikk bygger relasjonar mellom menneske, gir følelse av meistring og bidreg til eit positivt sjølvbilete, når musikken sine faglege og estetiske dimensjonar blir ivaretatt. Musikk er ein ressurs for å kjenne att, sette ord på og handtere tankar og følelsar, i motgang og medgang. Kunstnarisk uttrykk gir moglegheit til å forstå både eige og andre sitt følelsesliv betre, og dette legg grunnlag for god psykisk helse.

Kulturskolen si rolle i utdanningsløpet

Kulturskolen er ein sentral del av den samanhengande utdanningslinja som kan kvalifisere elevar med særskild interesse og motivasjon til opptak i høgare kunstfagleg utdanning. Undervisninga i faga i kulturskolen blir organisert innafor tre opplæringsprogram med ulik profil og målsetting: Breiddaprogram, kjerneprogram og fordjupingsprogrammet. Programma skal ta vare på behovet for tilpassa opplæring og er graderte i høve til undervisningsmengde og krav til eigeninnsats. Fordjupingsprogrammet er for elevar med særskilde føresetnadar og interesser for den kunstnariske aktiviteten. Det blir stilt krav til sterkt målretta innsats og programmet skal kunne førebu for høgare utdanning. Kulturskolen har eit tett samarbeid med Molde kulturskole om fordjupingstilbodet. Dette for å styrke kvaliteten på undervisningstilbodet og for å få breiare tilgang til lærarkompetanse. For å få til gode samspeilstilbod er vi gjensidig avhengig av kvarandre. Vi ser at dette samarbeidet er positivt for elevane våre

FRITIDSERKLÆRINGEN

Fritidserklæringen bygger på FNs konvensjon om barnets rettigheter, herunder artikkel 31:

Partene anerkjenner barnets rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet.

Partene skal respektere og fremme barnets rett til fullt ut å delta i det kulturelle og kunstneriske liv og skal oppmuntre tilgangen til egnede og like muligheter for kulturelle, kunstneriske, rekreasjons- og fritidsaktiviteter.

da det gir dei ein ny og større arena, får treffe likesinna og vegen til vidaregåande skole (Musikklinja) vert kortare.

Kompetanse og tilsetting

Den kunst- og kulturfaglege kompetansen som kulturskolen innehar kan supplere den obligatoriske opplæringa gjennom eit tett samarbeid med grunnskolen. I dag samarbeider kulturskolen om musikkfaget med begge grunnskolane i kommunen. Per 2020 arbeida 8 kulturskolelærar, totalt 1,25 årsverk i grunnskolen. Dette samarbeidet styrker dei praktiske og estetiske faga i skolen og gjer at alle barn og unge i Aukra får kunstfagleg opplæring av høg kvalitet.

Aukra kommune har følgt opp regjeringa sine forventningar til kommunen og arbeider for å sjå tilsetjingar i kulturskolen og i grunnskolen i samanheng. Dette er med og bygger opp under kommunen sitt arbeid om heiltidskultur.

Medverknad

Å arbeide for at elevar og foreldre skal kunne medverke i større grad har vore eit av kulturskolen sine fokusområde dei siste åra. Ein viktig faktor for at eleven skal lykkast, er at både foreldre og lærar er engasjert og støttande og har forventningar til at barnet skal lære. I 2019 oppretta Kulturskolen eiga ungdomsgruppe. Formålet med gruppa er å gje elevane i kulturskolen større grad av medverknad i eigen kulturskolekvardag. Vi ønskjer å hente inn og løfte fram elevane sine synspunkt om kulturskolen og fritidskulturlivet for slik å ta dette med inn i planlegginga av kulturskolen i framtida.

Kulturskolen i framtida

«Kulturskole 3.0»

Med visjonen «*Kulturskole for alle*» er dei ei målsetting å legge til rette for tilbod og aktivitetar som gjer at alle barn og unge kan føle seg inkludert. Aukra kulturskole vil arbeide for å oppfylle kulturskolemanifestet eit nettverk av kulturskolar i Norden har laga for eit meir inkluderande kulturliv; KIL - kulturskolen som inkluderande kraft i lokalsamfunnet. Felles mål er å bidra til at kulturskolane inkluderer fleire av dei som i dag ikkje deltar i kulturskolen sine tilbod og aktivitetar.

KS (kommunesektorens organisasjon) og Norsk Kulturskoleråd (kulturskolerådet) samarbeider

om eit prosjekt kor formålet er å sette fokus på kulturskolen sin funksjon, oppgåve og rolle i det kommunale tenestetilbodet. Noko som har kome tydeleg fram i arbeidet så langt er at ein kulturskole som skal ha livets rett, må vere attraktiv og ha relevans. Den må være dynamisk og ha brei forankring i ulike sektorar og tenester. Den skal vere ein viktig faktor for heile oppvekstfeltet for barn og unge, samtidig som den har kraft og betydning for heile livslaupet. (Underveisrapport, Torkel Øien 24.04.20) Sjå film om kulturskolen i framtida her: <https://vimeo.com/453929562>

4.7 Barn og unge i lokalsamfunnet

I kommuneplanen sin samfunnsdel vert folkehelselova og den frivillige innsatsen gjennom folk sin vilje til å yte ein innsats for gode tiltak og for menneske trekt fram som ein ressurs. Dette gjeld ikkje berre innsats for dei eldre, men like mykje for barn og unge.

Aukra kommune skal i framtida vere ein attraktiv kommune både å bu og arbeide i. Derfor er barn og unge si stemme både i planarbeid og alle saker som gjeld dei viktig.

Ein sommarjobb er ein viktig inngangsbillett til arbeidslivet. I tråd med målsettingane må både kommune og næringsliv strekke seg langt for å gi ungdom som er ferdig med grunnskole eit tilbod om sommarjobb.

Aukra skal vere ein trygg kommune å vekse opp i. Dette er ein viktig faktor når dei unge avgjer om dei ønskjer å flytte tilbake til heimkommunen etter avslutta utdanning. I tillegg til gode barnehage- og skoletilbod er det avgjerrande at kommunen også har t.d god svangerskapsomsorg, fritidstilbod og gode nærmiljø som aukar trivselen blant barn og unge.

Gode rammevilkår for det frivillige kulturlivet gjer det lettare å vere eldsjel. Då er det også lettare å legge til rette for eit godt og variert fritidstilbod.

For å nå målsettinga i fritidserklæringa; alle barn, uavhengig av foreldra sin sosiale og økonomiske situasjon, skal ha moglegheit til å delta jamleg i minst éin organisert fritidsaktivitet saman med andre, må vi styrke den heilskaplege samhandlinga mellom foreldre, dei kommunale tenestene og frivillige lag og organisasjonar.

Tall for 2018 som er basert på registerdata frå SSB sin inntekts- og formuestatistikk viser at i Aukra er det 8,6% av barn i alderen 0-17 år som lever i hushaldningar med vedvarande låginntekt. For Møre og Romsdal er tilsvarande tal 8,7%.

Å delta i organiserte aktivitetar og fellesskap gjennom idrett, kunst og kultur blir løfta fram som viktig både for dei unge sitt sosiale liv, læring og deltaking i samfunnet. Å delta gir venner, fellesskap og mange positive opplevingar. Derfor er det spesielt viktig å redusere dei økonomiske barrierane, samt gjere aktivitetane tilgjengeleg – også for dei unge som veks opp i ein familie der organiserte aktivitetar ikkje er ei sjølvfølge.

Gode oppvekstmiljø involverer også bygda der ein veks opp. Ei styrking av velforeiningane der også barn og unge blir ivaretakne vil derfor vere viktig for at vi skal nå målsettinga om at alle skal kjenne at dei hører til i Aukra.

Klima og miljø

«Klimabrøl» vart kåra til årets ord i 2019. Inspirert av svenske Greta Thunberg frå Sverige gjekk barn og unge i streik, demonstrerte og brølte for klimaet. Barn og unge kjende på samhald og fellesskapskjensle, då dei saman streika for klimaet og brølte saman for framtida.

Berekraftig utvikling er utvikling som ivaretak dagens behov utan å øydelegge framtidige generasjonar sine moglegheiter til å tilfredsstille behova sine (Vår felles framtid/Brundtland-kommisjonen 1987).

Barn og unge skal lære å ta vare på seg sjølv, kvarandre og naturen. Berekraftig utvikling omfattar natur, økonomi og sosiale forhold og er ein føresetnad for å ta vare på livet på jorda slik vi kjenner det. Barnehagane og skolane har ei viktig oppgåve i å fremje verdiar, haldningar og praksis for meir berekraftige samfunn.

Aukra kommune vil inkludere røysta til barn og unge i arbeidet sitt med ny klima- og miljøplan. Saman med ungdomsråd, skolane og barnehagane skal det utformast ein klima- og miljøplan som skildrar korleis vi i fellesskap skal arbeide for å sikre ei berekraftig utvikling for Aukrasamfunnet og våre framtidige generasjonar.

Inkluderande informasjon

Å forstå og bli forstått er ein grunnleggande

føresetnad for god livskvalitet. Derfor er individuelt tilpassa informasjon nødvendig for nokon og nyttig for alle (ref. smart cognition, Tor Håkon Nordenhaug). Menneske med nedsett funksjonsevne har rett til same valmoglegheiter som andre. For å velje noko må ein forstå og bli forstått. For å forstå og bli forstått er det krav om tilrettelagt informasjon og inkluderande kommunikasjon.

Krysskulturell oppvekst

Cross Cultural Kids (CCK) er ein omgrep for barn og unge som veks opp med fleire kulturar. Definisjonen på CCK er: «*Barn eller ungdom som har levd eller lever i to eller fleire kulturelle miljø i ein vesentleg del av barne- og ungdomsåra*» (Ruth E. Van Reken). På norsk blir Cross Cultural Kids omsett til «*Krysskulturelle barn og unge*».

Det er eit stort behov for å spreie kunnskap om korleis best støtte identitetsprosessane og dei ulike dilemma ein slik oppvekst kan gi, men også kva mogelegheiter ein har med den unike kompetansen kulturelle minoritetsbarn utviklar.

Ein krysskulturell oppvekst inneber å bli eksponert for fleire kulturelle referanserammer, minoritetserfaringar og flytting i utviklingsåra. Desse barna blir til dømes påverka av ulike språk, verdisett, reglar, forventingar og normer. Dei er vant til å skifte stil og uttrykksform i ulike samanhengar. Mange opplever sjølv å migrere mellom land. Andre veks opp med foreldre og andre familiemedlemmer som har migrert. Desse rammene gjer at krysskulturelle barn og unge erfarer korleis det er å vera minoritet i eit samfunn. Dei lærer òg å leve med sorg og sakn.

Barn og unge blir forma av det dei opplev. Kulturmiks, kulturpendling og opplevingar av tap blir gjerne ein naturleg del av livet, og dermed ein del av dei.

Mange med krysskulturell erfaring vil ha tilknyting til alle kulturane sine utan å ha full tilknyting til nokon av dei. Dei vil ofte òg kjenne eit fellesskap med andre menneske som har liknande bakgrunn. Uforedra og ubevisste sider ved ein krysskulturell oppvekst kan skape utfordringar. Forståing, anerkjenning og aktiv bruk av krysskulturelle erfaringar gir betre psykisk helse og meistring.

Normen i samfunnet blir ofte sett av ein-kulturelle og einspråklege barn og unge og dei

krysskulturelle må på alle arenaer enten leve opp til eller bryte med andre sine forventingar og kategoriseringar.

Aukra har over mange år hatt stor arbeidsinnvandring og mange familiar har valt å bli buande. Kommunen har også busett mange flyktingar dei seinare åra. Einsleg mindreårige, familiar med barn eller einslege som seinare har blitt gjenforeina med familie. Aukra kommune har slik mange barn med innvandrarbakgrunn, der over 50 av desse har flyktingbakgrunn. For å unngå utanforskap, er det viktig at alle barn og unge, uavhengig av foreldra sin sosiale og økonomiske situasjon, får delta i fritidsaktivitetar. Språk er ofte eit hinder for inkludering og integrering, og språkopplæring må stå i fokus frå tidleg alder.

I arbeidet med barn og unge må ein ha fokus på kva utfordringar krysskulturelle barn og unge kan ha i høve til deltaking i fritidsaktivitetar. Dette er barn og unge som kjenner seg delt mellom ulike forventingar heime og ute. For å auke deltaking i fritidsaktivitetar for krysskulturelle barn og unge, må det vere fokus på å inkludere foreldregenerasjonen gjennom informasjon, rettleiing og samhandling.

Arenaer

Organiserte fritidsaktivitetar er ein sentral del av kvardagen for mange barn og unge. Frivillige barne- og ungdomsorganisasjonar og fritidsklubbbar er særleg viktige arenaer for medverknad og demokratiskolering. Dei er sosiale møteplassar der venskap blir knytt, nettverk blir bygd og sosiale ferdigheter blir utvikla. Gjennom å drive med aktivitetar dei likar, utviklar dei ferdigheter som gir meistring og glede. Resultat frå Ung-data undersøkinga viser at deltaking i frivillige lag og organisasjonar blir mindre dess eldre ungdom blir. Dei uformelle møteplassane er derfor også viktig å legge til rette for. Det er mange vegar til vaksenlivet og vi må sørge for at alle skal kunne delta ut i frå eigne premissar.

Saman med lag, foreiningar og frivillige skal kommunen medverke til at barn og unge i Aukra har eit variert fritidstilbod på ulike arenaer.

Fysisk aktivitet – Aukra utlånsentral

Helsedirektoratet skriv at barn og unge bør vere i fysisk aktivitet minimum 60 minutt kvar dag. Aktiviteten bør vere så allsidig som mogleg for å

sikre optimal utvikling. Undersøkingar viser også at barn og unge er mindre aktive enn før. Aukra kommune har i løpet av dei siste åra bygd opp utlånsentralen (BUA = barn – unge – aktivitet) med utstyr både for sommar og vinteraktivitet. Her kan alle låne gratis utstyr for å teste ulike aktivitetar og kanskje finne ein aktivitet ein vil fortsette med. Tilboden er oppretta med målsetting om å førebygge og redusere fattigdom og sosial eksklusjon blant barn, unge og barnefamiliar og for at alle skal ha moglegheit til å delta i aktivitetar som krev utstyr dei kanskje ikkje har råd til å kjøpe. I Aukra ser vi at alle lårer utstyr, både barn og vaksne. Dette er svært positivt og er med på å gjerne det naturleg å låne for alle grupper i befolkninga, også for dei som treng det mest.

Aukra Kulturhus og basseng

Med det nye kulturhuset vil barn og unge få ein ny og viktig treffstad i sentrum, både ute og inne. Det skal bli eit hus for å lære, oppleve og skape. Eit eige ungdomsrom vil vere ein flott base, der ungdom sjølv bidreg til å skape aktivitet i kulturhuset.

Barn og unge vil vere aktive brukarar av tilboda i huset, som til dømes bibliotek, kulturskole, frivilligentral, symjebasseng, kino og utlånnssentral.

Kulturhuset skal vere ein trygg stad å komme til for alle barn og unge i Aukra, ikkje berre for dei som skal delta på ein aktivitet, men også for dei som kjem berre for å vere.

Sosiale media

Aukra ungdommen bruker som ungdom flest stadig meir tid på digitale spel og sosiale media. Barneombud Bejer Eng har trekt fram at stadig yngre barn er på digitale plattformer og norske barn er blant dei som bruker mest tid på nett i Europa. 51% av ni åringer brukar sosiale media og 9 av 10 mellom 9 og 18 år bruker sosiale media (undersøking - «Barn og media» - 2020). I Ungdata 2020 (Noreg) seier 2 av 3 ungdommar at dei brukar meir enn tre timer pr. dag med skjermtid, 15 % brukar meir enn 6 timer. Det er på sosiale media auken er størst.

Bejer Eng meiner at dette har mange positive følger mellom anna at dei ligg på topp i digital kompetanse. Resultat frå Ipsos' si ferske undersøking «barn og ungdom 2020» viser at mange unge blir engasjerte i ulike saker gjennom andre dei

følger på sosiale media. Den same undersøkinga viser at unge mellom 8-19 år bruker meir av fritida si heime. Samtidig er dei også meir på sosiale media og prater med venner til dømes på Snapchat, som er suverent størst.

Gutane er mest aktive på digitale spel som Fifa, Rocket League og Fortnite (12 år). Mange unge spelar også spel som Apex Legends (16 år) og Call of Duty (18 år), sjølv om dei er yngre.

Dataspel er den største fritidsinteressa blant ungdom i Norge i dag. Dataspel blir ofte omtala som ein aktivitet som vert gjort åleine, men mange spelar saman med og snakkar med andre når dei spelar. Møteplassar som fritidsklubbar, bibliotek og diverse «spillhus» med fokus på data- og konsollspel til barn og unge viser at det finns både eit behov og eit publikum for fleire sosiale arenaer med gaming i fokus. (Rapport møteplass datakultur).

Det har vore mykje i fokus at foreldre bør vere flinkare til å sjå til at aldersgrenser vert holdne. Jentene er mest aktive på plattformer som Snapchat, Instagram og Tiktok. Det som alle barn- og unge, uansett alder, brukar mest er Youtube. Svært få unge brukar Facebook. Mange vaksne veit ikkje at det er 13 års aldersgrense på Snapchat, Facebook og Instagram.

Med den aukande bruken følgjer også ein risiko for ting som er vanskeleg for barn å «handtere», mellom anna digital mobbing, nettovergrep og barn som er inne på sider med skadeleg innhald. (Inga Bejer Engh- på FUG (Foreldreutvalget for grunnopplæringen) samling 05.02.19). Siste oppvekstprofil viste at ungdommen i Aukra brukte sosiale media meir enn fire timer pr. dag, som er over landsgjennomsnittet.

Politiet er opptatt av at førebyggande informasjon skal nå ut til foreldre, barn og ungdom. På informasjonsmøta med tittel «Delbart» som har vore rundt på skolane er informasjon om kva som er lov å dele på sosiale media og kva som ikkje er lov det viktigaste bodskapet. Erfaringa er at svært mange unge ikkje har kunnskap om dette.

Det har vore mykje fokus på at foreldre bør følgje med på kva barne held på med i den digitale verden og snakke med dei om dette. Medietilsynet har utarbeida råd til foreldre om korleis dei kan snakke med barna sine om sosiale media, «*foreldretips om sosiale medier*».

Samordning av lokale rus og kriminalitetsførebyggande tiltak (SLT)

Det er mange som kvar dag legg ned ein stor innsats for å gje barn og unge betre oppvekstvilkår i Aukra. SLT handlar om å gjere denne innsatsen meir effektiv ved å samordna dei gode kreftene i kommunen. Med systematisk kriminalitetsførebygging skal vi unngå kriminalitet i staden for å reparere. Det handlar om å analysere korleis problematisk åtferd og kriminalitet oppstår, for deretter å sette inn konkrete tiltak retta mot årsaka til problema. Innsatsen må vere mangfaldig og rettast mot både sosiale miljø, enkeltpersonar og fysiske omgjevnader.

Kriminalitet er ofte nært knytt til andre problemområde og heng saman med samfunnets generelle førebygging. For eksempel vil tiltak for å førebygge utanforskaps eller rusmisbruk blant unge, også førebygge kriminalitet. For å lukkast med førebygging av dei nemnde problemområda må kommunen sine einingar, politiet og frivillige aktørar (næringsliv og frivillige organisasjonar) koordinere kunnskap og ressursar i eit samarbeid.

Ein gjennomtenkt førebyggande innsats, gode og stimulerande oppvekstvilkår og tidleg hjelp og støtte vil kunne bidra til mindre problemåtferd, rusmisbruk og kriminalitet. I Aukra er det førebyggande arbeidet organisert etter «SLT-modellens gullstandard» som er ein trenivåmodell koordinert av SLT-koordinator. Dette er den anbefalte organiseringa gitt av Kompetansesenter for kriminalitetsførebygging (Kfk). SLT-koordinator sine oppgåver er å innhente informasjon og kunnskap om oppvekstmiljøet, kartlegge utfordringsområder, vurdere og initiere tiltak, samordne, systematisere og koordinere tenestene, strukturere arbeidet, evaluere og dokumentere.

4.8 Unge vaksne

Lærlingplassar

I revidert rekrutteringsplan 2020 – 2025 står det at kommunen skal bygge ei betre plattform for å ta imot og ta i vare lærlingar. Det vil bli arbeidd for å få til eit større kollegialt fellesskap frå dei startar og oppfølging i alle fasar av læretida. Lærlingordninga kan vere ein veg til å skaffe rett kompetanse for kommunen, men også ein god inngang til arbeidslivet for dei unge. Det er og etablert ei stipendordning for lærlingar. Planen

legg opp til ei auke i talet på lærlingar og det kan skje gjennom god kommunikasjon med ungdomsskolane lokalt. Målet er å ha 7-8 ordinære lærlingplassar og ev lærekandidatar i samarbeid med vidaregåande skole. Romsdal Opplæringskontor har i oppgåve å følgje opp lærlingane gjennom månadlege samlingar og tek og i vare opplæring og oppfølging av rettleiarar for å få eit best mogleg opplegg.

Sosiale tenester

Eit av dei høgste prioriteringane for NAV er oppfølging av ungdom og unge vaksne. NAV følgjer opp mange ungdomar og unge vaksne som har samansette utfordringar. NAV samarbeider med fleire ulike offentlege tenester i oppfølging av ungdom og unge vaksne som oppfølgingstestesta (OT), barnevern, skoler, ressurstenesta, psykisk helseteneste, spesialisttenesta, politi, kriminalomsorga, friomsorga m.m «*Staten skal sikre at barnet får den sosiale hjelpa og den økonomiske støtta det har krav på etter landets lover.*» (FNs barnekonvensjon, art. 26).

I kommunen får barnefamiliar og unge vaksne som har rett til sosiale tenester bistand i form av:

- Økonomisk sosialhjelp – som skal sikre at alle har tilstrekkelege midler til livsopphald (Sosialtenestelova jf. § 18).
- Økonomisk rådgivning/gjeldsrådgivning – som skal auke brukarene kunnskap om eigen økonomi, og som skal bidra til sosial og økonomisk tryggleik, samt forebygge sosiale problem (jf. § 17).
- Midlertidig butilbod – kommunen er lovpålagt å finne midlertidig butilbod for dei som ikkje klarer det sjølv (jf. § 27).
- Råd og rettleiing – bidra til å løyse eksisterande problem, og forebygge nye (jf. § 17).

Kvalifiseringsprogrammet er eit tilbod i kommunen som skal gje dei unge vaksne tett og koordinert bistand for å styrke sin moglegheit for deltaking i arbeidslivet (jf. § 29).

Unge foreldre

Vi treng unge foreldre i kommunen og i lokal-samfunnet vårt. Ein viktig faktor er rekruttering til arbeidslivet og ei befolkningsauke. Det er positivt at folk slår seg til her og stiftar familie. Dette kan ha ringverknader i forhold til at også fleire kan

komme hit. Full barnehagedekning og ein god skole er faktorar som betyr myke for unge foreldre.

I enkelte tilfelle er det familiar som kjem flyttande til Aukra utan lokal tilknyting. Nokre av desse treng meir oppfølging og rettleiing frå helsejukepleier.

Unge foreldre er ofte meire utsett for påverkanad frå nettet, dette kan føre til et press i forhold til utstyr og innkjøp til barna. Det er mykje som blir publisert på nettet knytt til det å vere småbarnsforeldre.

Møteplassar

Ei kartlegging gjennomført i 2020 blant ungdom i alderen 13-19 år, viser at ungdom i Aukra føretrekk uforpliktande møtestader/drop-in tilbod der det ikkje krev at ein er forplikta til å vere medlem eller krev at ein må møte opp. Aukra må derfor arbeide for at ungdom har føreseielege møteplassar kor det er tilrettelagt for ulike aktivitetar som skal vere på ungdommen sine premissar. Det må også vere ei målsetting å arbeide for eit større samhald mellom ungdommane på fastlandet og øydelen og «minke» avstanden over fjorden.

Samarbeid på tvers av frivillige lag, organisasjoner og kommunesektoren må til for å nå mål om ei heilskapleg tenking på «*24 timars ungdommen*». Et slik samarbeid vil i stor grad medverke til å forebygge utanforskning og nå mål om at alle skal kjenne at dei hører til i Aukra.

Psykisk helse

Unge voksne i Aukra med psykiske problem får tilbod om oppfølging med støttesamtalar. Ruspsykisk helse tenesta vår gir tilbod til alle, også til dei med livsutfordringar.

Ungdom på vidaregåande skole som har brukt Helsestasjon for ungdom i Molde kjem ikkje automatisk til kommunale tilbod som støttesamtalar.

Rus-psykisk helsetenesta i Aukra følgjer opp personar som er under 18 år med rusproblem og som har ruskontrakt med politiet. Dei føl-

gjer opp dette saman med politiet. Tidlegare var dette ei avtale Molde kommune følgde opp, no er det Aukra kommune som utfører dette. Tilboden starta opp i november 2020, vi har nokre få personar i gang no.

Aukra manglar tilsette med ruskompetanse.

Elevar på vidaregåande skole som har hatt Rask psykisk helsehjelp i Molde er også overført til Aukra. Rask psykisk helsehjelp (RPH) er eit korttids behandlingstilbod i kommunen for personar over 16 år med mild til moderat angst, depresjon, begynnande rusproblem og/eller søvnvanskar.

Det er ei gruppe ungdommar som ikkje er i arbeid, og som ikkje har ei diagnose og heller ikkje eit aktivitetstilbod. Dette skaper ofte ein vanskeleg situasjon i familiene. Vegen er kort til både spelavhengigheit og rus.

Rus- psykisk helse teneste har merka aukande behov for støttesamtalar og oppfølging no i koronatida. Mange er ikkje nøgd med dei digitale løysingane som fungerer dårlig for denne gruppa pasientar. Folk har fått problem med å «stå i situasjonen». Fleire har også fått økonomiske problem.

Dei som har hatt det vanskeleg tidlegare, kan få meir problem no. Det er spesielt utfordrande hos dei som har familiemedlemmer med spesielle behov.

Ungdomsbustader

Aukra kommune sin bustadsosiale handlingsplan har ingen tiltak retta spesielt mot unge. Det er omgrepet «enkelte unge» som er målgruppa her:

Tradisjonelle vanskelegstelte grupper er økonomisk vanskelegstelte, flyktningar, fysisk funksjonshemma, personar med psykiske lidingar, rusmisbrukarar, sosialt vanskelegstelte, enkelte unge.

Kommunen ønskjer å sjå på dei vanskelegstelte gruppene på lik line med den øvrige befolkninga, dvs. hovudmålsettinga er at alle, så langt det er mogleg, skal kunne få hjelp til å bli i stand til å bu i eigen eigd bustad.

I Kommuneplana er det eit delmål at:

«Etablere eit variert bustadtilbod i heile kommunen gjennom planarbeid.»

Det er ikkje bustader/bustadfelt som er regulert eller bygd som ungdomsbustader i Aukra kommune. Dei kommunale bustadane er utleigebustader til vanskelegstilte.

Aukra kommune har ledige tomter i kommunale felt. På fastlandet ligg prisen på dei kommunale tomtene under det som ein vurderer som marknadspris der, for å kunne tilby tomter til førstegongsetablerarar. På Gossen varierer prisen etter alder på felta.

Det er få private bustadfelt som er opparbeidd på Gossen. Det er helst ferdige hus/leiligheter som vert tilbydd i ein prisklasse som er høg for ungdommar. På fastlandet er det fleire private felt. Nokre med tomter klare til sal, nokre under opparbeiding og mange felt under planlegging. Høgare prisklasse.

Det er mange private hus til sal på Gossen til relativt låge prisar. Det er høgare prisklasse i Julsundet. I den private leigemarknaden er det pr tida tilgjengelege bueiningar, men til dels høge prisar.

Stiftelsen Aukra boligselskap og MOBO har tilgjengelege utleigebustader av ulik størrelse på Gossen. I Julsundet vart rekkehusa i Hollingsbukta kalla førstegongs-bustader.

5. SATSINGSMRÅDER

Kommuneplanen sin samfunnsdel er kommunen sitt overordna styringsdokument og inneholder overordna prioriterte mål. Barn og unge er eit eige satsingsområde i planen. Kommuneplanen sine strategiar og mål («*Slik vil vi ha det*» og «*slik gjer vi det*») dannar grunnlaget for barne og ungdomsplana sitt kapittel 5 om Satsingsområde. Planen inneholder forslag til tiltak dei første åra, og det skal vere grunnlag for årlege handlingsplanar.

SLIK VIL VI HA DET:

5.1 Eit godt psykososialt oppvekstmiljø

Slik gjer vi det:

- Gjennom MOT-avtalen «Kommunen som samfunnsbygger» arbeider for å skape robust ungdom og inkludering av alle
- Barn og unge møter autoritative vaksne.
- Barn og unge møter nok og godt kvalifiserte tilsette
- Alle tilsette som møter barn og unge har god relasjonskompetanse
- Barn og unge får hjelp til å meistre liva sine – hjelp til å bere si eiga bagasje
- Møteplassar kor ungdom møter fast tilsette vaksenpersonar
- Kompetanseutvikling for omsorgskollektivet: skole, barnehage, kultur, frivillige, foreldre
- Vi jobbar for å legge til rette for ulike meistringsarenaer

Forslag til tiltak:

- Kurs i relasjonskompetanse /COS- skole og barnehage
- REKOMP, regional kompetansehevingsrekke for barnehagetilsette i Romsdal i regi kunnskapsnett Romsdal og Høgskolen i Volda. Tema psykososialt barnehagemiljø/ livsmeistring
- Alle pedagogiske leiarar i Aukrabarnehagen skal bli sertifiserte som Cos-p rettleiarar
- Kurs i COS –P til foreldre

- Gjennomføre samling om nevroaffektiv utvikling med Susan Hart
- Prosjekt Inkluderande barnehage og skolemiljø i regi utdanningsdirektoratet og Statsforvaltaren
- Møteplass for ungdom med fast voksenperson, jf egen handlingsplan
- Psykisk helsehjelp til gruppa under 18
- Revidering av Plan for å fremme eit godt psykososialt miljø i Aukrabarnehagen
- Gje ungdomsklubbtilbod med faste vaksne
- Legge til rette for fysiske møteplassar der barn og unge kan dele digitale opplevingar og møtast for uformell sosialisering
- Tilby ulike workshops innan kunst, kultur, idrett og friluftsliv
- Aukra skal vere ein MOT- kommune
- Det er kunnskap om sosiale media og nettbruk i skole

SLIK VIL VI HA DET:

5.2 Utjamne sosiale skilnader

Slik gjer vi det:

- Alle barn og unge har like høve til deltaking på dei ulike arenaer
- Tidleg innsats og tilpassa opplæring slik at alle elevar fullfører grunnskolen
- Tilbod til barn og unge i sommarferien
- Forsmak på arbeidslivet. Kommunen og næringslivet samarbeider
- Utdannings- og yrkesrettleiing som er retta mot yrker i kommunal sektor, mellom anna gjennom lærlinge- og praksiskandidatordninga

- Stønad til fritidsaktivitet, t.d gjennom «Kontantkassa»
- Aukra som «Alle med»- kommune
- Alle barn får tilskot til ein aktivitet (kulturell/ idrett/ungdomsklubb)
- Informasjon og besøk ved skolane med informasjon om moglege yrkesvegar i kommunal sektor
- Redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid i barnehagane
- Kommunal ordning med søskenmoderasjon for familiar med barn i sfo og barnehage
- Lokale barselgrupper

Forslag til tiltak:

- Vidareføre/utvikle tilbodet om kokk i barnehage og skole
- Sommararbeid til alle 10.klassingar
- Kultur- og idrettsaktivitetar i sommarferien
- Styrke og utvikle utstyrssentralen

SLIK VIL VI HA DET:

5.3 Medverknad frå barn og unge

Slik gjer vi det:

- Alle barn og unge skal verte høyrde i saker som gjeld dei. Elevråda kan vere ein kanal
- Alle barn og unge skal få erfaring med og skolering i demokratiske prosessar
- Alle barn og unge skal få erfare glede av ansvaret for å medverke i eige liv og aktiv deltaking i demokratiske prosessar
- Eit aktivt ungdomsråd

Forslag til tiltak:

- Sikre at alle elevar lærer om og får erfare demokratisk samhandling
- Opplæringsprogram for ungdomsrådet
- Samarbeidet med ungdomsrådet med utforming av tilstandsrapport.
- Involvere barn og unge tidleg i planprosesser som gjeld dei sjølv.
- Barn/ elever skal bli høyrt i saker som angår dei sjølve, t.d mobbesak, ulike tiltak, PPT, BUP, barnevern osv.
- Gjennomføre Barnesamtalar med dei eldste barna i barnehagen for å sikre dei medverknad på barnehagens verksemd og i saker som dei sjølve

SLIK VIL VI HA DET:

5.4 Eit godt fysisk oppvekstmiljø

Slik gjer vi det:

- Legge til rette for attraktive, tilgjengelege, trygge og inkluderande møteplassar (anlegg, offentlege arenaer og nærmiljø) for organisert og uorganisert aktivitetar
- Arenaer for variert fysisk aktivitet
- Kommunen gir gode rammevilkår for allsidige aktivitetar

Forslag til tiltak:

- Trygge og utfordrande uteområde i barnehagane som også kan nyttast på kveld og helg
- Skyssordning til fritidstilbod
- Trygg parkering for sykkel på skolene
- Kollektivtilbodet internt i kommunen
- I samarbeid med frivillige lag og organisasjoner, ta vare på og styrke breidda i tilbodet til barn og unge
- Ein gratis aktivitet per barn. Aktivitetar leggast nær skolen, rett etter skoletid då er det ledig kapasitet, mellom kl. 15-17
- Involvere barn og unge tidleg i planprosesser som gjeld dei

- Legge til rette for ikkje organisert eigen aktivitet
- Planlegge skøytebane på Falkhytten
- Ungdom skal sjølv delta i utvikling av ungdomsrommet i det nye kulturhuset og tilbodet som skal vere der
- Aktivitetar for unge over 18 år, t.d bruk av skolehallen for frie aktivitetar

SLIK VIL VI HA DET:

5.5 Tidleg innsats

Systematisk og tværfagleg samarbeid skal prege alt arbeid ovenfor barn og unge. Tidleg innsats er eit viktig kriterium for å lukkast

Slik gjer vi det:

- Lågterskelt tilbod for foreldrerettleiing
- Tilgjengelege lågterskelt tilbod (helse, PPT, psykolog, BUP)
- Samordning av alle tenester slik at barn og unge får rett hjelp til rett tid

Føringar for arbeid med arealdele

- Legge til rette for møteplassar.

Forslag til tiltak:

- Aktiv Informasjon om familie- og individ rettleiing/tilbod
- Foreldre i Aukra/Voksne for barn på heimeside etc, Barn i Aukra
- Foreldre kursrekke – frå graviditet til 10. klasse (samhandling mellom jordmor, helse-søster, barnehage, skole, kultur, frivillig arbeid)
- Foreldremøter i barnehage og skole skal ha tværfaglege tema som forebygger
- Finne gode modellar for samarbeid innafor økonomi og organisering mellom barnehage, skole/SFO og kulturskole
- Konkretisere tilbodet om foreldrerettleiing etter COS-P
- Organisere det rus- og kriminalitetsføre-byggande arbeidet etter SLT-modellen

6. VEDLEGG

Folketalsutvikling

Folketal per grunnkrets 1. januar 2020

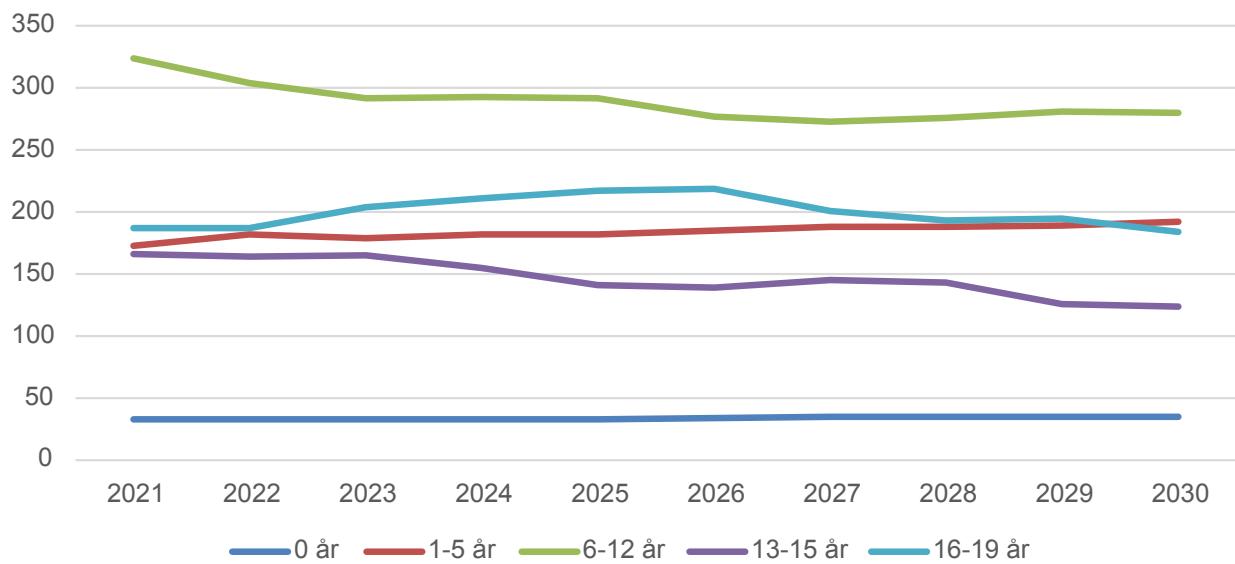
	0-5 år	6-15 år	16-19 år	20-24 år	25-29 år	30-49 år	50-59 år	60-66 år	67-69 år	70-79 år	80 år+	I alt
Horrem	3	17	3	3	3	22	4	9	4	24	8	100
Småge	24	43	20	22	10	90	35	44	17	29	22	356
Oterhalsen	8	24	6	3	4	29	12	9	0	18	9	122
Løvik	4	9	0	3	3	18	7	3	6	6	6	65
Sæter	3	8	4	3	3	13	7	8	7	11	4	71
Sporsem	3	16	12	16	4	37	25	22	10	28	13	186
Bakkemyr	9	16	9	8	10	43	9	7	3	12	3	129
Nerbø	14	36	10	20	14	71	42	30	11	28	26	302
Falkhytta	26	75	31	28	30	117	52	32	14	50	58	513
Hjertvik	4	15	3	3	3	21	11	11	6	15	3	95
Hukkelberg	22	67	36	47	24	126	80	40	17	49	28	536
Hollingen	59	134	39	46	67	205	73	44	16	39	7	729
Eidskrem	24	41	10	14	27	71	39	16	6	27	8	283
Orten	0	0	0	3	3	3	0	3	0	3	0	15
Uoppgett grunnkrets	0	3	0	0	0	3	0	0	0	0	0	6
I alt	203	504	183	219	205	869	396	278	117	339	195	3 508

Prognose yngre aldersgrupper

SSB MMMM- alternativ

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0 år	33	33	33	33	33	34	35	35	35	35
1-5 år	173	182	179	182	182	185	188	188	189	192
6-12 år	324	304	292	293	292	277	273	276	281	280
13-15 år	166	164	165	155	141	139	145	143	126	124
16-19 år	187	187	204	211	217	219	201	193	195	184

Prognose yngre aldersgrupper

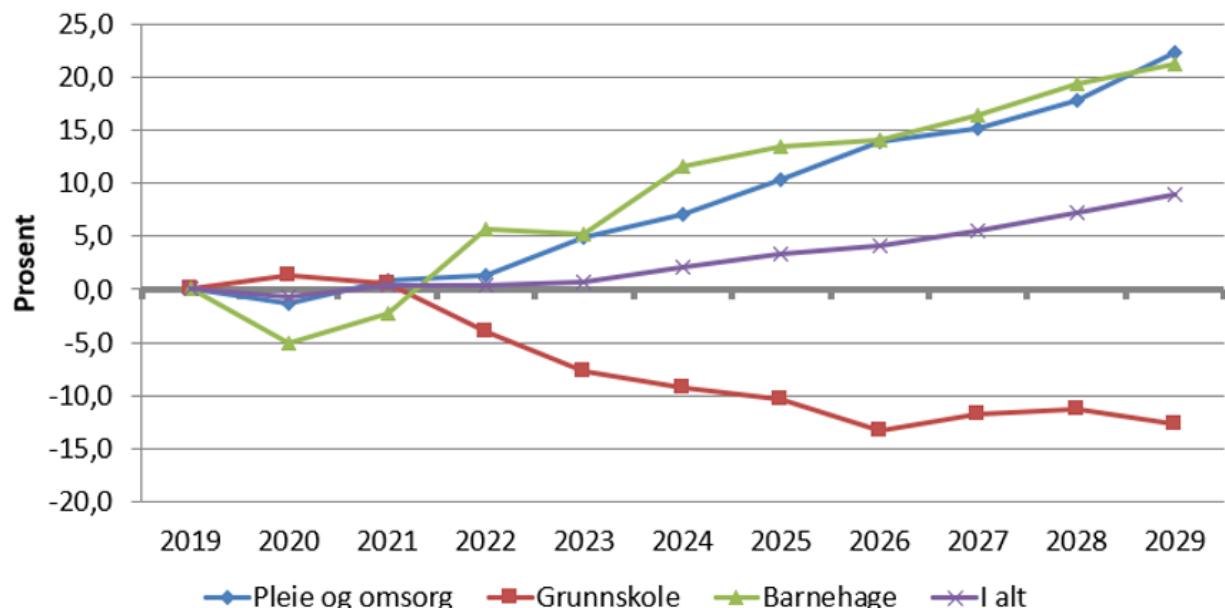
Framskrivning av befolkninga (MMMM-alternativet) viser at Aukra kan vente ei auke i aldersgruppa 0-5 år og over 67 år, då spesielt i aldersgruppa over 80 år. Aldersgruppa 6-15 år viser samstundes ein venta nedgang.

Denne framskrivninga er usikker, spesielt med tanke på at vi det siste året har sett ein nedgang i kommunen sitt innbyggjartal. Dersom dette òg blir situasjonen i åra som kjem, er det truleg at dette og vil påverke endring i folketalet. Endring

i aldersgruppa over 80 år er meir sansynleg, då denne ikkje blir påverka av til- eller fråflytting.

Dei demografiske endringane vil få betydning for kommunen sin ressursbruk inn i tenesteområda barnehage og pleie og omsorg, som ein ut frå desse tala må vente blir prioriterte i åra framover. Samstundes vil det ut frå desse endringane ikkje vere grunnlag for prioritering av tenesteområdet grunnskole på same måten.

Endret utgiftsbehov demografi - kommunen - 2019-2029

Aukra

Et godt oppvekstmiljø er viktig for barn og unges utvikling.
Oppvekstprofilen viser noen av kommunens styrker og utfordringer, og kan benyttes i planarbeidet for barn og unge og deres oppvekstmiljø.

Flere forhold har betydning for at barn og unge skal få en god oppvekst:

- At barn og unge føler tilhørighet og trygghet i familien, blant venner og i nærmiljøet.
- At barn og unge får god tilknytning til skole og etterhvert arbeidsliv.
- At barn og unge har god psykisk og fysisk helse.
- At barn og unge med innvandrerbakgrunn har de samme mulighetene som andre jevnaldrende.
- At familiens økonomi er trygg og forutsigbar og at familiens levekår er gode.

Denne første oppvekstprofilen presenterer statistikk for disse fem forholdene i kommunen. I tillegg fins det supplerende statistikk og informasjon i [Kommunehelsa statistikkbank](#). All statistikk må tolkes i lys av kunnskap om lokale forhold.

Årlige oppdateringer

Statistikkbanken blir løpende oppdatert, og det vil i framtida komme årlige utgaver av profilene.

Oppvekstprofilene er utarbeidet i samarbeid mellom fem ulike direktorater og Folkehelseinstituttet, på oppdrag fra [0–24-samarbeidet](#).

2020

Utgitt av:

Folkehelseinstituttet, Postboks 222 Skøyen, 0213 Oslo.

E-post: oppvekstprofiler@fhi.no

Ansvarlig redaktør: Camilla Stoltenberg

Statistikken er hentet fra [Kommunehelsa statistikkbank](#) per august 2020, og er basert på kommune- og fylkesinndeling per 1.1.2020

Illustrasjon: FHI

Bokmål

Batch 0206202314.1206201245.2808201246.0309201608.07/09/2020 17:19

0–24

SAMARBEIDET

Formålet med 0–24-samarbeidet er å støtte og styrke samordning og samarbeid i fylker og kommuner, til beste for barn og unge og deres familier.

Hvordan planlegge for gode oppvekstvilkår?

Kommunen har virkemidler for å skape et godt oppvekstmiljø for barn og unge. Gode og trygge barnehager, skoler og nærmiljø er en del av dette.

Kommunale virkemidler kan også bidra til økonomisk trygghet, god integrering og legge grunnlaget for god psykisk og fysisk helse.

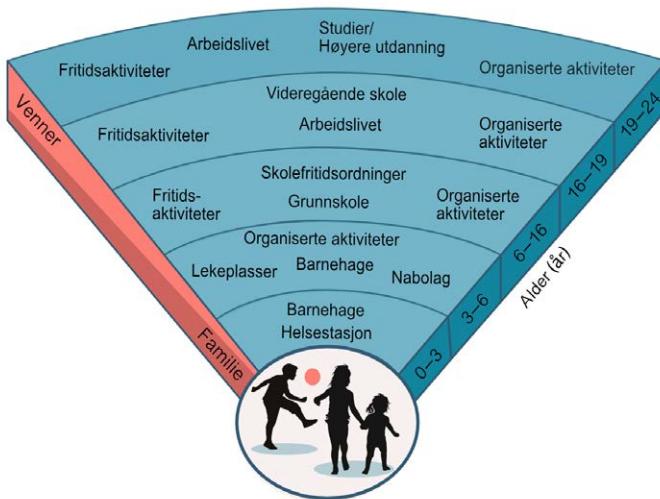
Kommunen bør vurdere virkemidler innenfor områder som er viktige for barn og unges oppvekst. Nedenfor omtales noen slike områder nærmere.

Familie og nærmiljø

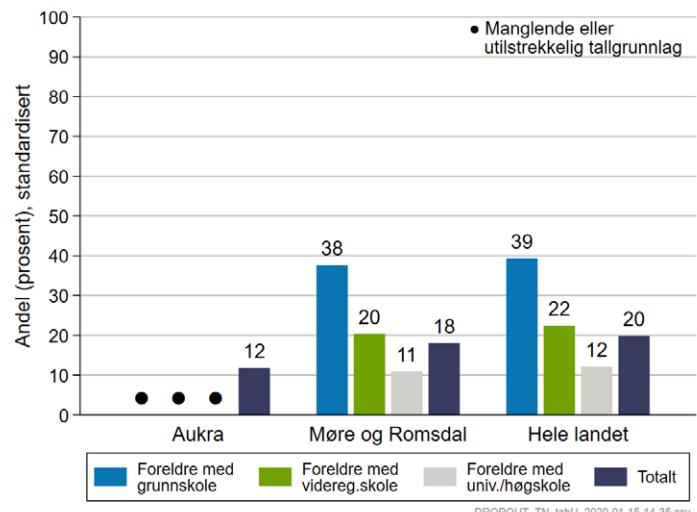
Unges oppvekst formes i stor grad av tilhørighet til ulike fellesskap, se figur 1. Familie og nære venner er viktig for barn og unge i alle aldre. I en trygg familie får barna omsorg og kjenner tillit, noe som er viktig når de senere i livet skal skape gode relasjoner til andre mennesker. Med økende alder får venner stadig større betydning. Gode vennskap med jevnaldrende kan fremme god helse og livskvalitet og beskytte mot negative forhold som mobbing og utesengning.

I mange kommuner er det unge som har svak tilknytning til skole og arbeidsliv, og som heller ikke deltar i organiserte fritidsaktiviteter. Uten et godt nettverk og sosial støtte kan disse unge søke mot negative fellesskap som ytterligere svekker tilhørigheten til samfunnet.

Figur 1. Arenaer for helsefremmende og forebyggende arbeid for barn og unge i ulike aldersgrupper.

Figur 2. Andelen som har sluttet i/ ikke bestått videregående opplæring, status fem år etter påbegynt opplæring. Totalt og etter foreldrenes høyeste utdanningsnivå (2016-2018).

Kommunen har virkemidler som kan bidra til at flest mulig barn og unge opplever trivsel og tilhørighet. Dette kan gjøres ved å styrke nærmiljøet, støtte frivillige organisasjoner, bidra til rimelige fritidstilbud, samt skape møteplasser, både for barn og unge og på tvers av generasjoner. Kommunen kan også tilby spesifikke tiltak for familier som har det vanskelig, for eksempel foreldreveiledningsprogrammer.

Skolegang

Lesing og regning som grunnleggende ferdigheter er viktige redskaper for læring og utvikling i fagene og for å kunne delta i skole, samfunns- og arbeidsliv. Elever som presterer på laveste mestringsnivå på nasjonale prøver på 5. trinn har økt sannsynlighet for å ikke fullføre videregående opplæring.

Figur 2 viser frafall i videregående opplæring totalt og etter foreldrenes utdanningsnivå.

Alle elever har rett til et skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Mobbing og mistrivsel kan få alvorlige konsekvenser for elevenes psykiske og fysiske helse, skoleprestasjoner og sosialt samspill med andre. Det finnes en rekke virkemidler for å forebygge, avdekke og håndtere mobbing og mistrivsel.

Psykisk og fysisk helse

Grunnlaget for psykisk og fysisk helse i voksen alder legges for en stor del i barne- og ungdomsårene. Kommunen har flere virkemidler som kan fremme fysisk aktivitet, sunt kosthold og god psykisk helse og livskvalitet.

Figur 3 viser andelen ungdomsskoleelever i kommunen som er fornøyd med helsa.

Kommunens helsestasjons- og skolehelsetjeneste har en viktig rolle i arbeidet med å fremme god helse hos barn og unge.

Integrering

Kommunen bør jobbe for at barn og unge med innvandrerbakgrunn skal ha de samme mulighetene som andre jevnaldrende. Tilrettelegging for god integrering krever et godt samarbeid mellom flere etater i kommunen.

For å få til en vellykket integrering er det viktig at barna går i barnehage og skole, at familien har gode boforhold og en tilfredsstillende økonomisk situasjon. I tillegg bør barn og unge ha mulighet til å delta i fritidsaktiviteter, oppleve aksept og tilhørighet samt ha innflytelse over eget liv.

Figur 4 gir mer informasjon om unge som står utenfor utdanning og arbeid i kommunen.

Økonomiske levekår

Økonomisk trygghet og gode boforhold er viktig for at barn og unge kan fungere godt både sosialt og i skolen. Kommunen har virkemidler som kan sikre stabile boforhold, tilknytning til arbeidslivet og bedre den økonomiske situasjonen for utsatte barn og familier. Forutsigbar økonomi fører til trygghet og overskudd i familien, og er ofte en forutsetning for at familien skal kunne nyttiggjøre seg annen hjelp.

Kommunen har virkemidler for å bedre oppvekstvilkårene i områder med en stor andel lavinntektsfamilier. Gode uteområder og fritidstilbud som er tilgjengelige for alle, kan bidra til å heve kvaliteten på boområdet og bidra til utjevning av sosiale forskjeller.

Figur 5 viser andel barn som bor i husholdninger med lav inntekt.

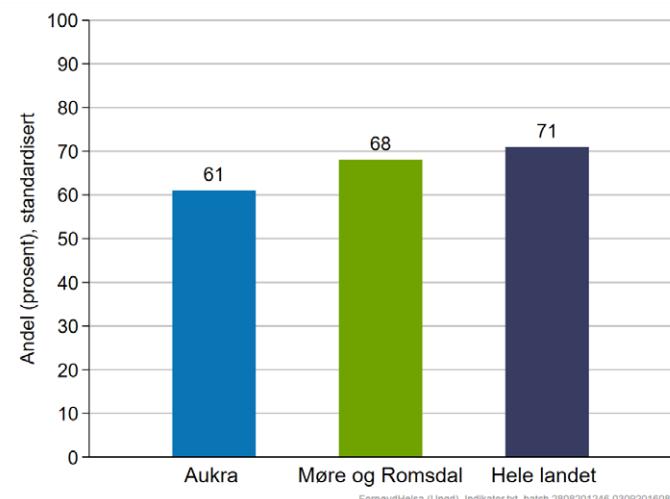
Tekst med referanser

Teksten med referanser finnes på FHI.no/Oppvekst.

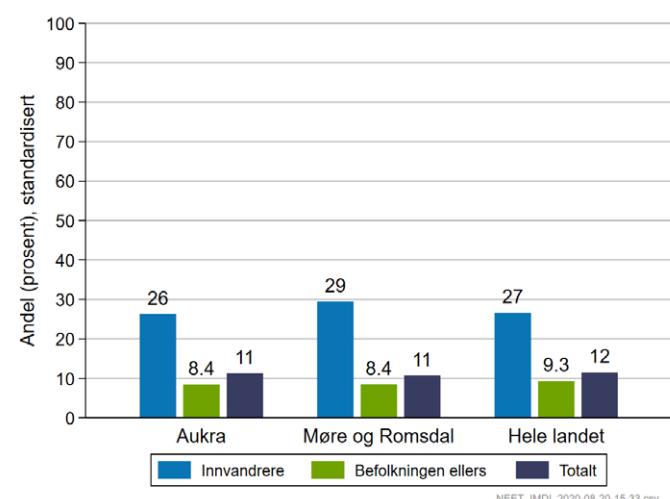
Flere indikatorer tilgjengelig

I tillegg til indikatorene i Oppvekstbarometeret på side 4 finner du flere indikatorer i [Kommunehelse statistikkbank](#).

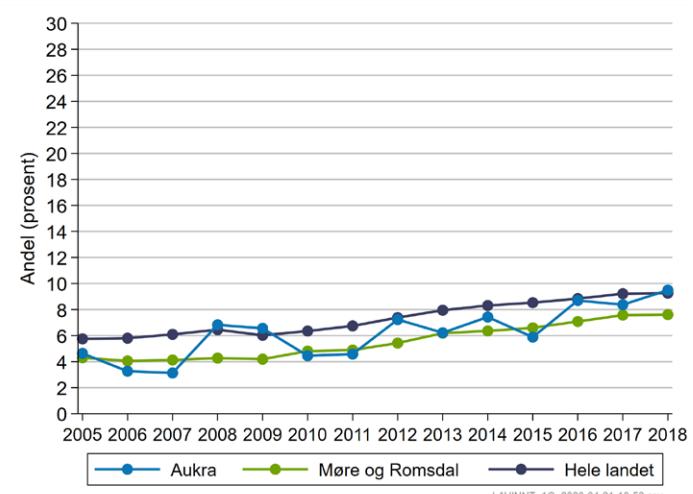
Figur 3. Andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de er fornøyd med helsa (Ungdata 2017-2019).

Figur 4. Andelen i aldersgruppen 16-25 år som står utenfor utdanning og arbeid (2019), totalt og blant innvandrere.

Figur 5. Andelen barn (0-17 år) som bor i lavinntekts-husholdninger.

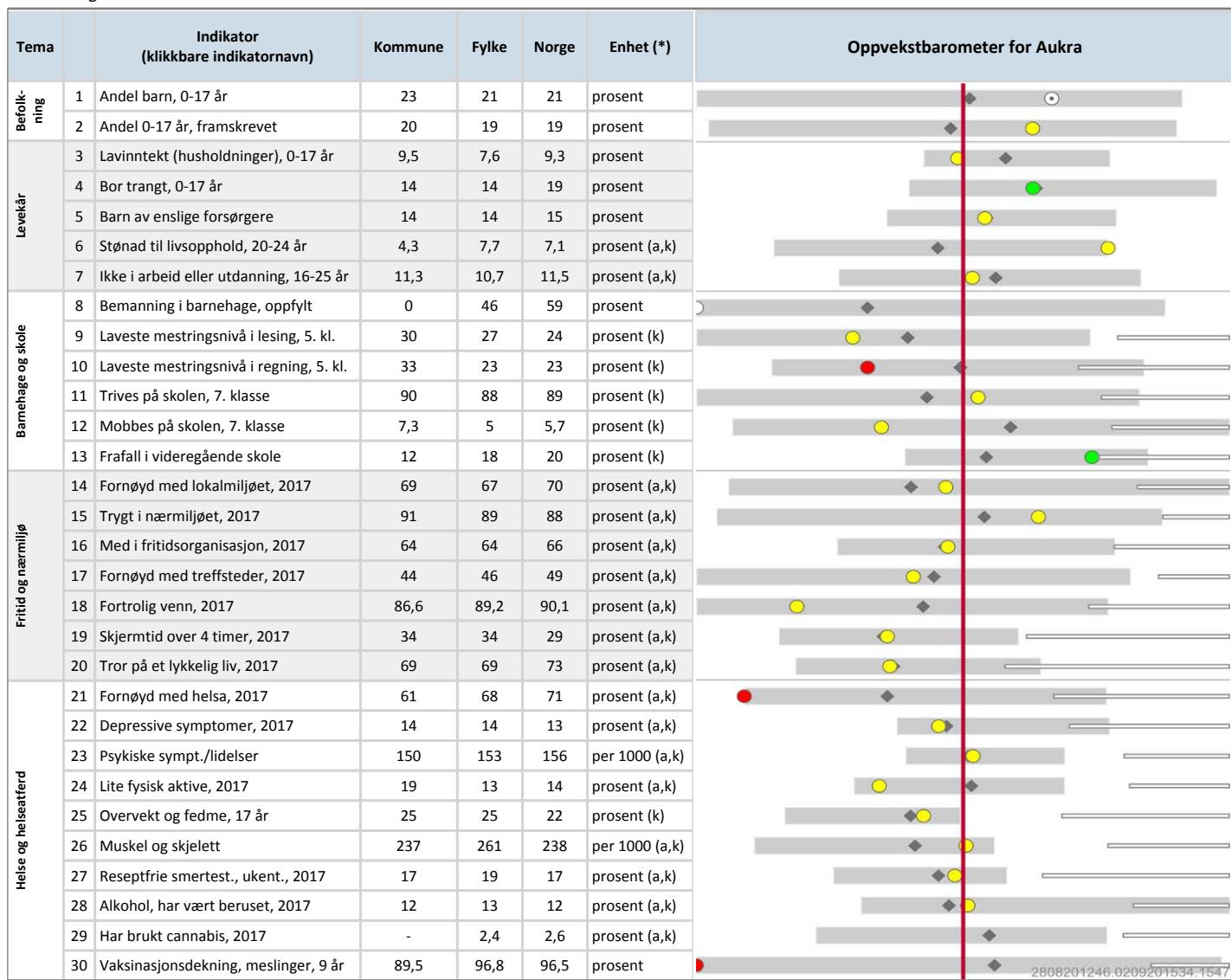

Oppvekstbarometer for kommunen

I oversikten nedenfor sammenlignes noen nøkkeltall for kommunen og fylket med landstall. I figuren og tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylker kan ha ulik alders- og kjønnssammensetning sammenliknet med landet. Klikk på indikatornavnene for å se utvikling over tid i kommunen. I [Kommunehelsa statistikkbank](#) finnes flere indikatorer og utfyllende informasjon om hver enkelt indikator.

Vær oppmerksom på at også «grønne» verdier kan innebære en utfordring for kommunen, fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter.

- Kommunen ligger signifikant bedre enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- | Verdien for landet som helhet
- Variasjonen mellom kommunene i fylket
- De ti beste kommunene i landet

Forklaring (tall viser til linjenummer i tabellen ovenfor):

* = standardiserte verdier, a = aldersstandardisert og k = kjønnsstandardisert

** = tall fra Ungdataundersøkelsen mangler, les mer om [mulige årsaker](#)

1. 2020. 2. 2030, beregning basert på middels vekst i fruktbarhet, levealder og netto innflytting. 3. 2018, barn som bor i husholdninger med inntekt under 60 % av nasjonal median, og brutto finanskapital under 1G. 4. 2018, trangboddhet defineres ut ifra antall rom og kvadratmeter i boligen. 5. 2016-2018, 0-17 år, av alle barn det betales barnetrygd for. 6. 2018, omfatter mottakere av uførtrygd, arbeidsavklaringspenger, arbeidsledighetsrygd, overgangsstønad for enslige forsørgere og tiltaksmottakere (individstønad). 7. 2019. 8. 2019, barn som går i barnehager der kravet til både grunnbemannning og pedagogisk bemannning er oppfylt. 9./10. Skoleårene 2016/17-2018/19. 11./12. Skoleårene 2017/2018-2019/2020. 13. 2016-2018, omfatter elever bosatt i kommunen. 14. U.skole, svært eller litt fornøyd. 15. U.skole, opplever at nærområdet er trygt på kveldstid. 16. U.skole, svarer «ja, jeg er med nå». 17. U.skole, svært bra eller nokså bra tilbud. 18. U.skole, svarer «ja, helt sikkert»/«ja, det tror jeg» på om de har minst én fortrolig venn. 19. U.skole, daglig utenom skolen. 20. U.skole, svarer «ja» på at de tror de kommer til å få et godt og lykkelig liv. 21. U.skole, svært eller litt fornøyd. 22. U.skole, ganske mye eller veldig mye plaget. 23. 2016-2018, 15-24 år, brukere av primærhelsetjenestene fastlege og legevakt. 24. U.skole, fysisk aktiv (svett og andpusten) mindre enn én gang i uken. 25. 2016-2019, KMI som tilsvarer over 25 kg/m², basert på høyde og vekt oppgitt ved nettbasert sesjon 1. 26. 2016-2018, 15-24 år, muskel- og skeletplager og -sykdommer (eksl. brudd og skader), brukere av primærhelsetjenestene fastlege, legevakt, fysioterapeut og kiropraktor. 27. U.skole, bruker Paracet, ibux og lignende minst én gang i uka. 28. U.skole, drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset én gang eller mer ila. siste 12 mnd. 29. U.skole, har brukt cannabis én gang eller mer ila. siste 12 mnd. 30. 2015-2019. Datakilder: Statistisk sentralbyrå, NAV, Ungdataundersøkelsen fra Velferdskognsinstittuttet NOVA ved OsloMet, Utdataningsdirektoratet, Vernepliktssverket, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, primærhelsetjenestene fastlege og legevakt (KUHR-databasen i Helsedirektoratet) og Nasjonalt vaksinasjonsregister SYSVAK. For mer informasjon, se [Kommunehelsa statistikkbank](#).

Ungdomsskoleelever i Aukra kommune

Hva driver ungdommene med?
Hvordan har de det?

ungdata

Ungdata

Ungdata er eit spørjeskjema verktøy som gir eit breitt bilet av korleis ungdom har det og kva dei driv på med i fritida. Det er KoRus (Kompetansesenter Rus – Midt-Norge) og Forskningsinstituttet NOVA som står bak undersøkinga

Ungdata undersøking har vore gjennomført på ungdomstrinnet i Aukra i 2014 og i 2017. Det har vore god svarprosent, 168 (90 %) deltok i 2017. Rapportar frå tidlegare undersøkingar kan du lese på www.ungdata.no (sjå kommunerapport Aukra)

Det skal gjennomførast ny undersøking i 2021. Då skal både ungdomstrinnet og elevane fra 5-7 trinn (ungdata junior) vere med.

Kort oppsummering frå dei to undersøkingane:

Dei fleste ungdommene i Aukra er svært nøgde med foreldra sine og har venner dei kan stole på. 87% har minst ein fortaleg venn, mot snittet i Møre og Romsdal som er 90 %. Dei er også godt nøgd med lokalmiljøet. Undersøkinga viser at 66% deltok i organisert aktivitet på fritida, dette ligg på snittet for fylket, men er litt mindre enn landet.

83 % trener minst ein gong i veka, dette er over snittet for fylket.

Foto: Gunn E. Aarønes.

Ungdommen er heimekjær, dei heng mindre med venner på fritida. Dette heng nok saman med utviklinga vi har hatt når det gjeld bruk av sosiale media.

61 % av ungdommene er nøgd med eigen helse, dette er godt under snittet for Møre og Romsdal som er 71 %. 40 % av elevane ved skolane har brukt helsejukepleiar siste året.

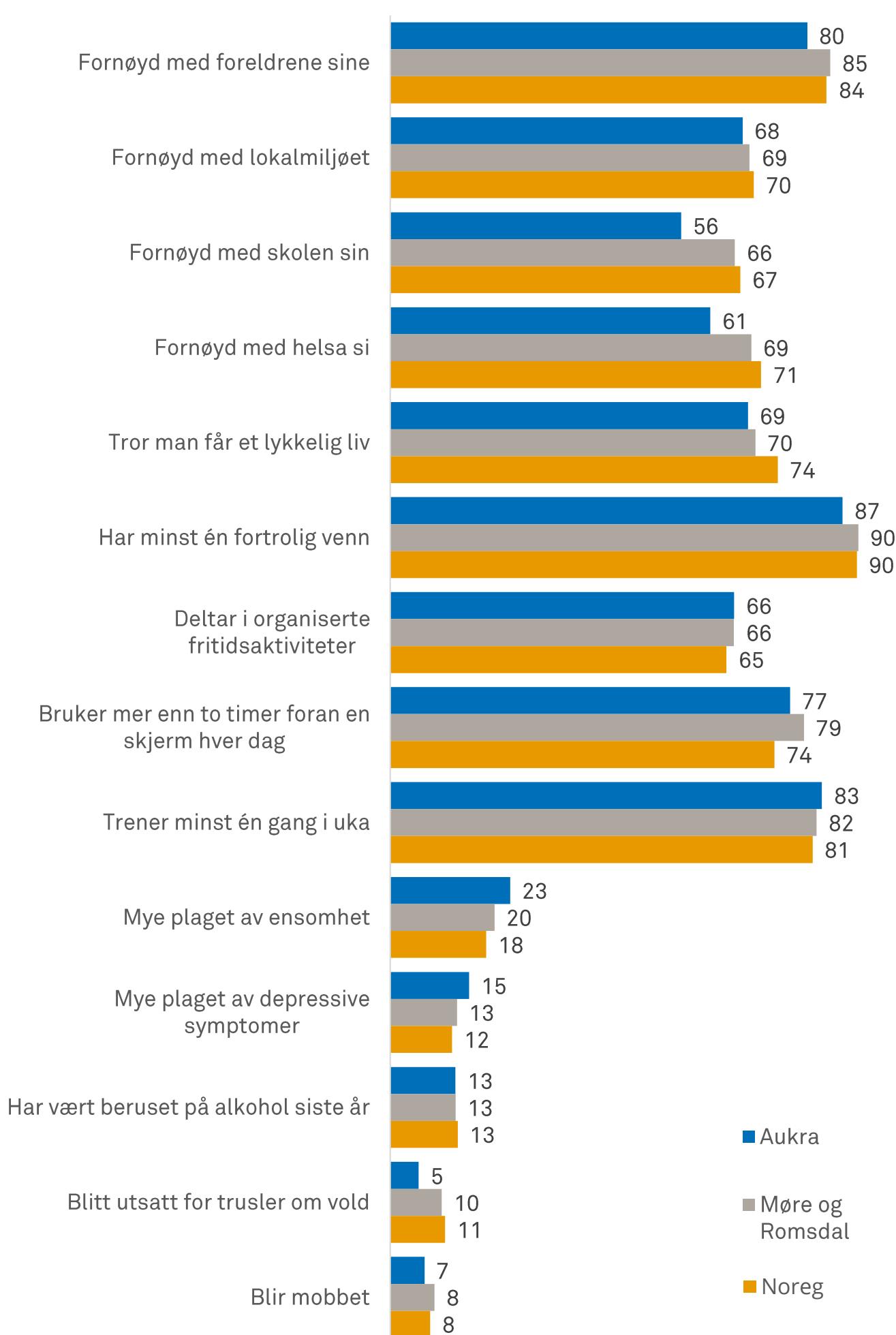
Ein god del ungdom slit til dagleg med helseplager som hovudverk, mageverk og skulder/ryggsmærter.

23 % er plaga av einsemrd, dette er litt over snittet for fylket.

5 % blir utsett for truslar og vald, dette er under snittet.

Prosentandelen som er nøgd med skolen dei går på var lågare i 2017 enn i 2014. Når det gjaldt 10 trinn, var trivselen på 88%, litt høgare enn landsgjennomsnittet.

Nøkkel tall – fylket

Aukra kommune

Nyjordvegen 12

6480 AUKRA

Telefon: 71 17 15 00

www.aukra.kommune.no